

Kuntatalousohjelma vuodelle 2027 Syksy 2026

Kunta-asiat

VALTIOVARAINMINISTERIÖN JULKAISUJA – 2026:38

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kuntatalousohjelma vuodelle 2027

Syksy 2026

Valtiovarainministeriö

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Valtiovarainministeriö

CC BY-NC-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-367-427-1

ISSN pdf: 1797-9714

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2026

Kuntatalousohjelma vuodelle 2027 Syksy 2026

Valtiovarainministeriön julkaisuja 2026:38	Teema	Kunta-asiat
Julkaisija	Valtiovarainministeriö	
Yhteisötekijä	Valtiovarainministeriö	
Kieli	suomi	Sivumäärä 51

Tiivistelmä

Syksyn 2026 kuntatalousohjelma on laadittu valtion vuoden 2027 talousarvioesityksen yhteydessä. Kuntatalouden tilaa ja hallituksen toimenpiteiden vaikutuksia kuntien talouteen kuvataan ohjelmassa uusimman käytössä olevan tiedon pohjalta. Hallituksen toimenpiteiden vaikutuksia on arvioitu ohjelmassa niiltä osin kuin toimenpiteistä on olemassa hallituksen päätökset ja toimenpiteiden vaikutukset ovat tiedossa.

Kuntatalousohjelma syventää talousarviovalmistelun kuntataloutta koskevaa arviointia. Kuntatalousohjelman tarkoituksena on arvioida kuntatalouden tilaa sekä kuntien mahdollisuuksia selvittää peruspalvelujen järjestämisestä valtion talousarvioesityksen mukaisella rahoituksella ja päätetyillä toimenpiteillä. Kuntatalousohjelman painopiste on kuntatalouden kehitysnäkymien ja valtion toimenpiteiden tarkastelussa. Toimenpiteiden vaikutuksia on arvioitu koko kuntatalouden lisäksi kuntakokoryhmittäin sekä rahoitusperiaatteen toteutumisen näkökulmasta. Valtiovarainministeriön kansantalousosasto on valmistellut kuntatalouden kehitysarvion, joka esitetään kuntatalousohjelmassa kuntien kirjanpidon käsittein.

Kuntatalousohjelma on valmisteltu valtiovarainministeriön nimeämässä sihteeristössä, jossa ovat mukana kaikki keskeiset kuntien tehtävälainsäädäntöä ja kuntatalouteen vaikuttavia valtion toimenpiteitä valmistelevat ministeriöt sekä Suomen Kuntaliitto. Valtion ja kuntien välinen neuvottelu on käyty Kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa sekä neuvottelukunnan talousjaostossa. Hallitus on käsitellyt kuntatalousohjelman valtion vuoden 2027 talousarvioesitystä koskevissa neuvotteluissa.

Asiasanat kunta-asiat, kunnat, kuntien tulot, kuntien menot, kuntakonsernit, kuntatalous, kuntien valtionavut, kuntien tehtävät

ISBN PDF	978-952-367-427-1	ISSN PDF	1797-9714
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-427-1>

Kommunekonomiprogrammet för 2027

Hösten 2026

Finansministeriets publikationer 2026:38		Tema	Kommunärenden
Utgivare	Finansministeriet		
Utarbetad av	Finansministeriet		
Språk	svenska	Sidantal	51

Referat

Kommunekonomiprogrammet för hösten 2026 har utarbetats i samband med budgetpropositionen för 2027. Den kommunala ekonomins tillstånd och effekterna av regeringens åtgärder på den kommunala ekonomin beskrivs i programmet utifrån den nyaste information som finns tillgänglig. I programmet har effekterna av regeringens åtgärder utvärderats till de delar det finns regeringsbeslut om åtgärderna och deras effekter är kända.

Kommunekonomiprogrammet fördjupar den bedömning av kommunernas ekonomi som ingår i budgetberedningen. Syftet med kommunekonomiprogrammet är att bedöma läget för den kommunala ekonomin samt kommunernas förutsättningar att klara av att ordna basservice i enlighet med finansieringen och de åtgärder som anges i budgetpropositionen. I programmet prioriteras granskningen av den kommunala ekonomins utvecklingsperspektiv och statens åtgärder. Effekterna av åtgärderna har bedömts utifrån kommunalekonomin som helhet, enligt kommunstorleksgrupp och med avseende på genomförandet av finansieringsprincipen. Finansministeriets ekonomiska avdelning har berett den utvecklingsprognos för den kommunala ekonomin som presenteras i kommunekonomiprogrammet i enlighet med begreppen i kommunernas bokföring.

Kommunekonomiprogrammet har beretts i ett sekretariat som utsetts av finansministeriet och där alla centrala ministerier som bereder lagstiftning om kommunernas uppgifter och statliga åtgärder som påverkar den kommunala ekonomin samt Finlands Kommunförbund är representerade. Förhandlingarna mellan staten och kommunerna har förts i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning och i delegationens ekonomisektion. Regeringen har behandlat kommunekonomiprogrammet i samband med förhandlingarna om statens budgetproposition för 2027.

Nyckelord kommunärenden, kommuner, kommunernas inkomster, kommunernas utgifter, kommunkoncerner, kommunal ekonomi, statsbidrag till kommunerna, kommunernas uppgifter

ISBN PDF	978-952-367-427-1	ISSN PDF	1797-9714
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-427-1>

Municipal Finances Programme 2027 Autumn 2026

Publications of the Ministry of Finance 2026:38		Subject	Local Government Affairs
Publisher	Ministry of Finance		
Group author	Ministry of Finance		
Language	Finnish	Pages	51

Abstract

The Local Government Finances Programme for 2027 was drawn up in autumn 2026 in connection with preparation of the Government's budget proposal. The current state of local government finances and the impact of the Government's measures on local government finances are set out in the Programme on the basis of the latest information available. The impact of the Government's measures has been estimated in the programme so far as there are government decisions on the measures and the effects are known.

The Local Government Finances Programme adds depth to the review of local government finances in the budget preparations. The purpose of the Local Government Finances Programme is to assess the current state of local government finances and the scope for municipalities to successfully arrange basic public services with the funding provided under the budget proposal and based on the measures decided by the Government. The Local Government Finances Programme focuses particularly on examining central government measures and the development outlook for local government finances. Impact assessments have been made from the viewpoint of local government finances as a whole, municipalities grouped by size category, and implementation of the principle of adequate financial resources.

The Economics Department of the Ministry of Finance has drafted a trend projection for local government finances, which in this Programme is presented in local government accounting terms.

The Municipal Finances Programme was drafted by a secretariat appointed by the Ministry of Finance consisting of all the key ministries involved in the preparation of central government measures affecting municipal finances and in the drafting of legislation on local government functions, as well as the Association of Finnish Municipalities. Negotiations between central government and municipalities were held in the Advisory Committee on Municipal Finances and Administration and in the finance subcommittee of the Advisory Committee. The Government discussed the Municipal Finances Programme in the negotiations on the budget proposal for 2027.

Keywords municipal affairs, municipalities, municipal revenue, municipal expenditure, municipal corporation, central government transfers to municipalities, municipal functions

ISBN PDF	978-952-367-427-1	ISSN PDF	1797-9714
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-427-1>

Sisältö

Tiivistelmä	7
1 Kuntatalouden tilannekuva syksyllä 2026	11
2 Kuntatalous valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2027	20
2.1 Kuntien valtionavut.....	20
2.2 Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen vuoden 2027 talousarviossa	21
2.3 Vero- ja maksuperustemuutosten vaikutus kuntatalouteen.....	21
3 Valtion kuntatalouteen vaikuttavat toimenpiteet hallinnonaloittain	23
3.1 Valtiovarainministeriön hallinnonala.....	23
3.2 Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	25
3.3 Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala.....	27
3.4 Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	28
3.5 Sosiaali- ja terveysministeriö.....	29
3.6 Ympäristöministeriön hallinnonala	31
4 Kuntatalouden kehitysarvio ja rahoitusperiaatteen toteutuminen	33
4.1 Yleinen talouskehitys	33
4.2 Kuntatalouden kehitysarvio.....	34
4.3 Kuntien verotulot.....	38
4.4 Talouden sopeutuspaine kuntakokoryhmittäin ja rahoitusperiaatteen toteutumisen arviointi.....	40
Liitteet	46
Liite 1. Kokonaistaloudellinen kehitys ja eräitä taustaoletuksia	46
Liite 2. Pääministeri Orpon hallituksen päätösperäisten toimenpiteiden vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien talouteen	48

Tiivistelmä

Kuntakonsernien taloustilanne heikkeni kuntien kehityksen mukaisesti

Kuntatalouden kehitys heikkeni vuonna 2025 emokuntien lisäksi myös kuntakonserneissa. Kuntakonsernien yhteenlaskettu vuosikate heikkeni 400 milj. eurolla 5,46 mrd. euroon riittäen kattamaan poistot, mutta ei nettoinvestointeja. Tulos laski edellisestä vuodesta 350 milj. eurolla 1 mrd. euroon. Konsernien lainakanta kasvoi melkein 43 mrd. euroon. Negatiivisen vuosikatteen kuntakonsernien määrä laski kymmenestä kahteen. Taseeseen kertynyttä alijäämää oli 22 kuntakonsernilla, kuten edelliselläkin vuonna. Alijäämäiset kuntakonsernit olivat pääosin pienten kuntien konserneja.

Myös kuntien talous heikkeni vuonna 2025. Kuntien yhteenlaskettu vuosikate laski edellisvuodesta. Konsernien tapaan vuosikate riitti kattamaan poistot, mutta ei nettoinvestointeja. Tilikauden tulos heikkeni, mutta oli kuitenkin 730 milj. euroa positiivinen. Tulosta vahvistivat yksittäisten kuntien omaisuuden luovutusvoitot. Kuntien lainamäärä kasvoi yli 20 mrd. euroon, ja velka kasvoi erityisesti suuremmissa kaupungeissa. Taseeseen kertynyttä alijäämää omaavien kuntien määrä kuitenkin väheni.

Valtiovarainministeriö päätti käynnistää arviointimenettelyn Pyhäjärven kaupungissa syksyllä 2026. Lisäksi Ähtärin kaupungin vuonna 2025 toteutetun arviointimenettelyn lopputuloksena valtiovarainministeriö on kesällä 2026 käynnistänyt erityisen kuntajakoselvityksen Ähtärin ja Alavuden kaupunkien välille.

Kokonaisuutena vuosi 2025 osoitti kuntatalouden sopeutuneen ennakoitua paremmin kuntia kohdanneisiin toimintaympäristön ja palvelu-uudistusten muutoksiin, mutta investointipaineet, heikentynyt tulorahoitus ja kasvava velkaantuminen pitävät kuntien ja kuntakonsernien talouden edelleen haastavana. Kuntien välillä erot taloudellisessa tilanteessa säilyivät merkittävinä, ja heikoimmat tunnusluvut painottuivat pääosin pieniin kuntiin.

Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen 2027

Pääministeri Orpon hallituksen päätösten yhteisvaikutus heikentää kuntataloutta arviolta noin 150 milj. eurolla vuonna 2027 verrattuna vuoteen 2026. Koko vaalikauden aikaisilla hallituksen toimenpiteillä nettovaikutus on kuitenkin vuonna 2027 noin 50 milj. euroa kuntataloutta vahvistava.

Uusista tai laajenevista kunnille säädettävistä tehtävistä aiheutuvat kustannukset korvataan täysimääräisesti valtionosuuksilla, ja valtion päättämien veroperustemuutosten vaikutukset kompensoidaan kunnille.

Valtio osoittaa kunnille valtionapuja noin 5,8 mrd. euroa vuonna 2027, mikä on noin 3 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2026. Valtionavuista noin 4,8 mrd. euroa muodostuu laskennallisista valtionosuuksista, noin 0,6 mrd. euroa verotulomenetysten korvauksista ja noin 0,4 mrd. euroa muista valtionavuista.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuus on vuonna 2027 noin 3,44 mrd. euroa, mikä on 110 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2026. Valtionosuuksia vähentävät erityisesti sote-uudistuksen siirtolaskelmiin liittyvät määräaikaisten vähennykset (167 milj. euroa ja 64 milj. euroa), hallituksen kasvutoimien rahoitukseen liittyvä pysyvä 75 milj. euron vähennys sekä kustannustenjaon tarkistus (-55 milj. euroa). Tehtävämuutokset sitä vastoin kasvattavat valtionosuuksia nettomääräisesti 41 milj. euroa. Vuonna 2027 peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotus jää indeksiin tehtävien vähennysten takia noin 13 milj. euroon.

Kunnille maksettavat verotulomenetysten korvaukset ovat yhteensä 616,5 milj. euroa vuonna 2027. Veroperustemuutokset kasvattavat korvauksia nettomääräisesti 89,5 milj. euroa. Yhteisöveroprosentin alentamisen kompensointi kunnille toteutetaan verojärjestelmän sisällä jako-osuutta muuttamalla.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuuksien kunnille arvioidaan olevan noin 1,3 mrd. euroa, kuten tänäkin vuonna. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan avustukset kunnille nousevat reilulla 30 milj. eurolla noin 200 milj. euroon.

MAL-sopimuksissa sovittuja kaupunkiseutujen saavutettavuutta ja kestävää liikumista edistäviä hankkeita tuetaan noin 100 milj. eurolla ensi vuonna. Valtion tukeman asuntotuotannon korkotukilainavaltuudet laskevat kuluvan vuoden 1,135 mrd. eurosta 500 milj. euroon vuonna 2027.

Kuntatalouden näkymät pysyvät heikkoina talouskasvusta huolimatta

Suomen talouden kasvu on ollut alkuvuonna odotettua nopeampaa. Brutto-kansantuote kasvaa 1,6 prosenttia vuonna 2026 ja keskimäärin vajaa 2 prosenttia lähivuosina. Kasvun vahvistumisesta huolimatta talouden kuva ei ole yksiselitteisesti myönteinen. Työllisyys laskee vielä kuluvana vuonna ja kääntyy kasvuun vasta vuodesta 2027 alkaen, eikä verotulojen kehitys viittaa erityisen nopeaan talouden kasvuun. Julkisyhteisöjen alijäämä heikkenee kuluvana

vuonna 4,2 prosenttiin suhteessa BKT:hen menojen voimakkaan kasvun myötä. Alijäämä pysyy syvänä koko ennustejakson puolustus- ja korkomenojen kasvun myötä. Velkasuhteen arvioidaan nousevan tänä vuonna 90 prosenttiin ja lähes 98 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä.

Kuntatalouden rahoitusasema pysyy alijäämäisenä koko ennustejakson. Toimintakate heikkenee vuosittain erityisesti palkkamenojen ja työttömyyskustannusten kasvaessa, eikä vuosikate riitä kattamaan nettoinvestointeja ennustejakson aikana. Toiminnan ja investointien rahavirta on syvimmillään alijäämäinen vuonna 2027 ja paranee sen jälkeen asteittain, mutta pysyy negatiivisena ennustejakson loppuun saakka. Kuntien tulojen kasvu jää menojen kasvua hitaammaksi erityisesti valtionosuuksiin kohdistuvien vähennysten ja sovittujen palkkaratkaisujen vuoksi.

Kuntien väliset erot syvenevät väestökehityksen eriytyessä, kun muuttotappio-kuntien tulopohja heikkenee ja kasvukeskusten investointitarpeet pysyvät suurina. Kuntatalouden tilanne kohenee jonkin verran ennustejakson lopulla, kun osa valtionosuusleikkauksista päättyy ja menojen kasvu hidastuu.

Kuntien verotuloille ennustetaan tasaista kasvua

Kuntien verotulot kasvavat tasaisesti koko ennustejaksolla. Vuonna 2027 verotulojen ennustetaan kasvavan 3,8 prosenttia. Kasvua tukevat talous- ja tulokehitys sekä veropohjien vahvistuminen.

Kunnallisveron tuoton arvioidaan kasvavan noin 11,0 mrd. euroon vuonna 2027. Yhteisöveron tuotoksi ennakoidaan noin 1,9 mrd. euroa, kiinteistöveron tuotoksi noin 2,4 mrd. euroa, ja kaivosmineraaliveron kuntien osuudeksi noin 30 milj. euroa.

Pienet kunnat vaikeimmassa tilanteessa talouden sopeuttamisessa

Veropohjan rapautuminen, väestön ikääntyminen ja työllisyyskehityksen epävarmuus lisäävät kuntatalouden riskejä. Suurimmat talousvaikeudet arvioidaan kohdistuvan erityisesti pieniin, alle 5 000 asukkaan kuntiin, joissa usein väestön väheneminen, heikko veropohja ja korkeat palvelujen yksikkökustannukset heikentävät talouden tasapainoa. Suurilla, 100 000–300 000 asukkaan, kaupungeilla haasteita aiheuttavat merkittävät investointitarpeet.

Talouden ongelmat näkyvät myös vuosikatteessa. Negatiivisen vuosikatteen kuntien määrän ennustetaan kasvavan viidestä kunnasta vuonna 2025 jopa 27 kuntaan vuonna 2029, mistä lähes kaikki ovat alle 5 000 asukkaan kuntia. Negatiivinen vuosikate viittaa käyttötalouden rakenteellisiin ongelmiin, joiden korjaaminen edellyttää sopeutustoimia.

Kuntatalousohjelman laskelmien mukaan myös kunnallisveron korotuspaine kasvaa, erityisesti vuonna 2027. Veronkorotuspaine on suurin pienissä kunnissa. Näissä kunnissa veroprosentit ovat usein jo valmiiksi korkeita ja verotulotuotto heikkoa. Vuonna 2027 vain noin neljänneksellä kunnista arvioidaan olevan mahdollisuus alentaa veroprosenttia.

1 Kuntatalouden tilannekuva syksyllä 2026

Kuntatalousohjelmassa tarkastellaan Manner-Suomen kuntien, kuntayhtymien ja kuntakonsernien taloutta. Kuntatalouden tilan arviointi perustuu Valtiokonttorille raportoituihin kuntien, kuntayhtymien ja kuntakonsernien vuoden 2025 tilinpäätöstietoihin, jotka julkaistiin toukokuussa 2026. Keväällä 2026 julkaistussa kuntatalousohjelmassa käsiteltiin kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarvioiden tietoja vuodelta 2025. Koska tilinpäätösarvioita ei raportoida kuntakonserneista, syksyn ohjelmassa uutta on erityisesti kuntakonsernien tarkastelu. Kuntataloutta käsitellään kuntien kirjanpidon käsittein. Asukaskohtaisessa tarkastelussa on käytetty viimeisintä eli vuoden 2025 lopun asukastietoa.

Nostot ja keskeiset huomiot

- Kuntakonsernien taloustilanne mukaili emokuntien kehitystä. Kuntakonsernien yhteenlaskettu vuosikate heikkeni 400 milj. eurolla 5,46 mrd. euroon riittäen kattamaan poistot, mutta ei nettoinvestointeja. Tulos heikkeni edellisestä vuodesta 350 milj. eurolla 1 mrd. euroon.
- Kuntakonsernien toiminnan ja investointien rahavirta parani 320 milj. eurolla -1,68 mrd. euroon. Yhteenlaskettu lainakanta oli 42,77 mrd. euroa. Kasvua verrattuna edelliseen vuoteen oli 2,11 mrd. euroa.
- Negatiivisen vuosikatteen kuntakonsernien määrä laski 10:stä 2:een.
- Arviointimenettely käynnistetään vuoden 2025 tilinpäätöstietojen mukaan Pyhäjärven kaupungissa.

Kuntakonsernien talous seurasi kuntien kehitystä

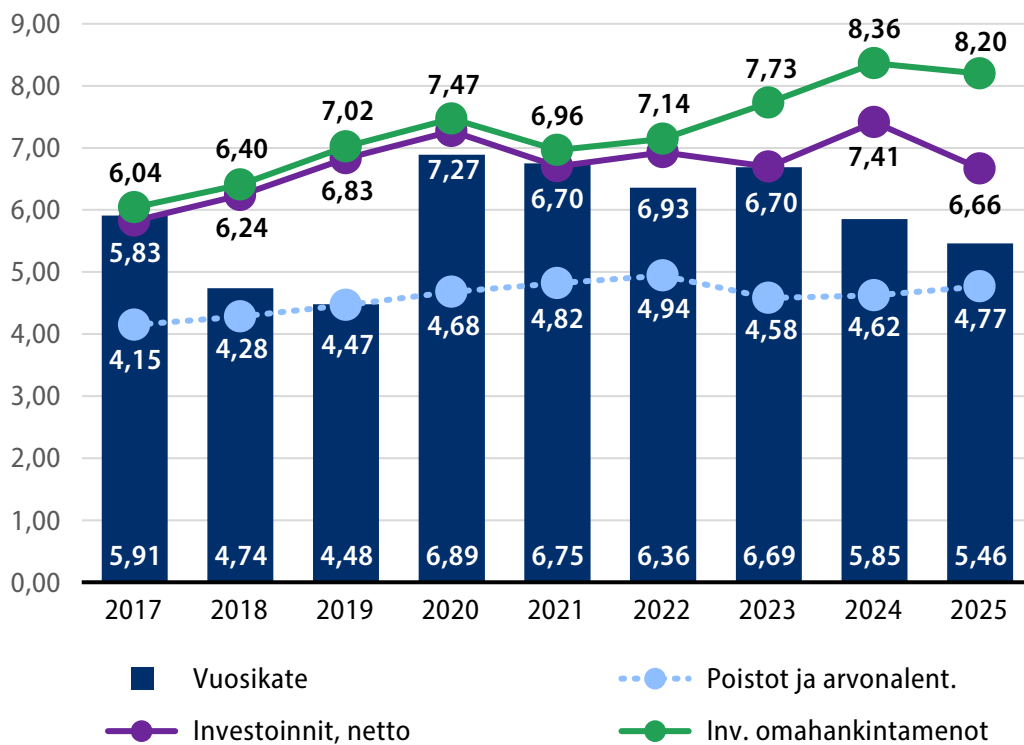
Kuntakonsernien yhteenlaskettu tulos heikkeni edellisestä vuodesta 350 milj. eurolla runsaaseen 1 mrd. euroon. Alijäämäinen tilikauden tulos oli 80 kuntakonsernilla, kun vuonna 2024 näitä oli 111. Yhteenlaskettu taseen kertynyt ylijäämä kasvoi 520 milj. eurolla 21,33 mrd. euroon. Taseeseen kertynyttä alijäämää oli 22 kuntakonsernilla, kuten edellisenäkin vuonna. Alijäämäiset kuntakonsernit olivat kaikki alle 40 000 asukkaan kunnissa ja pääosin pienten, alle 5 000 asukkaan, kuntien konserneja.

Taulukko 1. Kuntakonsernien talouden kehitys 2022–2025, mrd. euroa.

Keskeiset erät	2022 TP	2023 TP	2024 TP	2025 TP	Muutos mrd. € 2024–2025	Muutos % 2024–2025
Toimintatuotot	31,51	16,90	16,60	16,56	-0,04	-0,2 %
Toimintakulut	63,47	29,21	29,03	30,02	0,99	3,4 %
Osuus osakkuusyht. voitoista/tappioista	0,04	0,07	0,02	0,02	-0,00	-4,3 %
Toimintakate	-31,92	-12,24	-12,34	-13,38	-1,04	8,5 %
Verotulot	26,71	14,35	13,86	13,85	-0,01	-0,1 %
Käyttötal. valtionosuudet	11,98	4,90	4,76	5,42	0,65	13,7 %
Verorahoitus yht.	38,68	19,25	18,62	19,27	0,65	3,5 %
Rahoituserät, netto	-0,40	-0,33	-0,43	-0,42	0,00	-0,4 %
Vuosikate	6,36	6,69	5,85	5,46	-0,39	-6,7 %
Poistot ja arvonalentumiset	4,94	4,58	4,62	4,77	0,15	3,2 %
Vuosikate-poistot	1,42	2,11	1,24	0,69	-0,54	-
Tilikauden tulos	1,63	2,10	1,37	1,01	-0,35	-25,9 %
Tilikauden yli-/alijäämä	1,83	1,91	1,19	0,46	-0,73	-61,4 %
Nettoinvestoinnit	-6,93	-6,70	-7,41	-6,66	0,75	-10,1 %
Investointimenot	9,68	7,89	8,51	8,39	-0,12	-1,4 %
Rahoitusosuudet inv. menoihin	0,22	0,16	0,15	0,20	0,04	28,5 %
Inv.hyödykkeiden luovutustulot	2,54	1,03	0,95	1,53	0,59	61,8 %
Vuosikate-netto- investoinnit	-0,57	-0,01	-1,56	-1,20	0,36	-
Toiminnan ja inv. rahavirta	-1,21	-0,50	-2,00	-1,68	0,32	-16,2 %
Lainakanta	43,54	38,83	40,66	42,77	2,11	5,2 %
Rahavarat	10,63	8,18	7,95	8,49	0,54	6,8 %
Taseen kertynyt yli-/ alijäämä	17,79	19,70	20,81	21,33	0,52	2,5 %
Veroprosentti, painotettu	20,01	7,33	7,47	7,53	-	0,06

Kuntakonsernien yhteenlaskettu vuosikate heikkeni 400 milj. eurolla 5,46 mrd. euroon. Aiempien vuosien tapaan vuosikate riitti kattamaan poistot, mutta ei netto-investointeja. Vuosikate oli negatiivinen kahdella konsernilla, kun edellisvuonna vastaava lukumäärä oli 10. Molemmat olivat alle 2 000 asukkaan kuntakonserneja. Asukaskohtaisesti tarkasteltuna vahvimmat vuosikatteen olivat yli 300 000 asukkaan kuntakonserneissa.

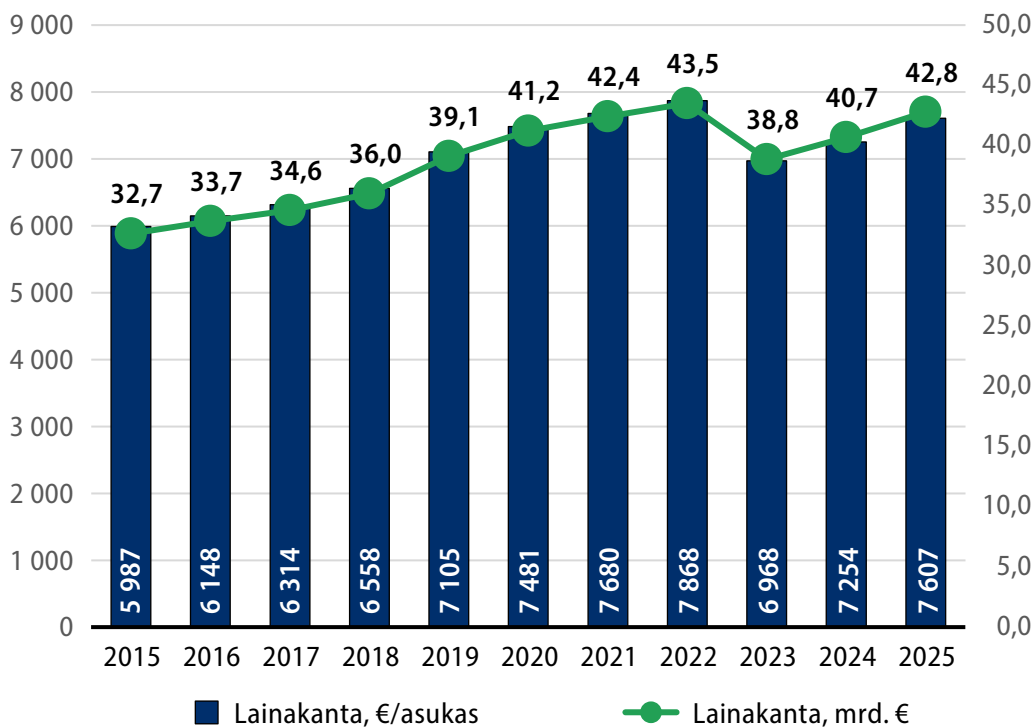
Kuvio 1. Vuosikatteen riittävyys poistoihin ja investointeihin kuntakonserneissa 2017–2025, mrd. euroa

Kuntakonsernien toiminnan ja investointien rahavirta parani hieman, 320 milj. euroa, edellisvuodesta, mutta muutosta selittää nettoinvestointien vähentyminen 750 milj. eurolla. Bruttoinvestoinnit, 8,39 mrd. euroa, vähenivät kuitenkin vain 120 milj. eurolla johtuen investointihyödykkeiden luovutustulojen suuresta kasvusta. Rahavirta oli negatiivinen 125 konsernilla, kun edellisvuonna rahavirta oli negatiivinen 128 konsernilla. Toiminnan ja investointien rahavirran negatiivisuus merkitsee sitä, että investointeja joudutaan rahoittamaan joko lainaa nostamalla

tai rahavaroja käyttämällä. Lainakanta kasvoi 2,11 mrd. eurolla 42,77 mrd. euroon. Asukasta kohden lainaa oli keskimäärin 7 607 euroa, kun vuonna 2024 vastaava määrä oli 7 254 euroa.

Kuvio 2. Kuntakonsernien lainakanta 2015–2025, mrd. euroa ja asukasta kohden

Kuntakokoryhmittäin tarkasteltuna suurimmat lainamäärät ovat aiempien vuosien tapaan suurilla yli 100 000 asukkaan kuntakonserneilla, erityisesti yli 300 000 asukkaan kuntakonserneilla. Suurempien kuntien konserneihin kuuluu esimerkiksi energiayhtiöitä, infrastruktuuriin ja ympäristöhuoltoon sekä joukkoliikenteeseen liittyviä suuria toimijoita, joita ei pienemmillä kunnilla ole. Lainamäärä kasvoi yli 10 000 asukkaan kuntakokoryhmissä ja laski sitä pienemmissä kuntakokoryhmissä. Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmän osuus on noin 56 prosenttia ja alle 2 000 asukkaan ryhmän osuus on 0,6 prosenttia Manner-Suomen kuntakonsernien lainakannasta. Kuntakonsernien rahavarat kasvoivat noin 540 milj. euroa.

Kuntien taloustilanne jatkoi heikkenemistään

Kuntien yhteenlaskettu vuosikate heikkeni 370 milj. eurolla 2,89 mrd. euroon, kun edellisvuonna heikennystä oli noin miljardi euroa. Heikennys oli kuitenkin selvästi pienempi kuin kuntien talousarviossa ennakoitiin. Edellisvuoden tapaan vuosikate riitti kattamaan poistot, mutta jäi 420 milj. euroa pienemmäksi kuin nettoinvestoinnit, vaikka nettoinvestointien määrä laski.

Tilikauden tulos kunnissa heikkeni 320 milj. eurolla ollen kuitenkin 730 milj. euroa positiivinen. Tulokseen vaikuttivat osin suurehkot satunnaiset erät. Positiivisen tuloksen ja ylijäämäisen tilikauden seurauksena taseen kertyneen ylijäämän määrä kasvoi 350 milj. eurolla noin 17,94 mrd. euroon. Toiminnan ja investointien rahavirta heikkeni 380 milj. eurolla ollen noin -770 milj. euroa. Toiminnan ja investointien rahavirta kääntyi negatiiviseksi jo vuonna 2024. Sitä edellisen kerran se on ollut negatiivinen vuonna 2019.

Negatiivisen vuosikatteen kuntia oli viisi vuonna 2025 ja 14 vuonna 2024. Tilikauden tulos oli negatiivinen 111 kunnalla, kun vuonna 2024 määrä oli 84. Vuosikate heikkeni kaikissa muissa paitsi alle 2 000 asukkaan kuntakokoryhmässä, eniten yli 300 000 asukkaan kuntakokoryhmässä. Heikoimmat vuosikatteen olivat 100 001–300 000 kuntakokoryhmässä ja vahvimmat yli 300 000 kuntakokoryhmässä. Heikoimmat tulokset olivat 100 001–300 000 asukkaan kuntakokoryhmässä, jossa myös tuloksen heikkeneminen oli suurinta. Tulos parani, osin satunnaisten erien vaikutuksesta, eniten 40 001–100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä. Negatiivisia tuloksia oli kaikissa alle 300 000 asukkaan kuntakokoryhmissä. Sellaisten kuntien määrä, joilla on taseessa kertynyttä alijäämää, väheni kahdella kunnalla ollen 16.

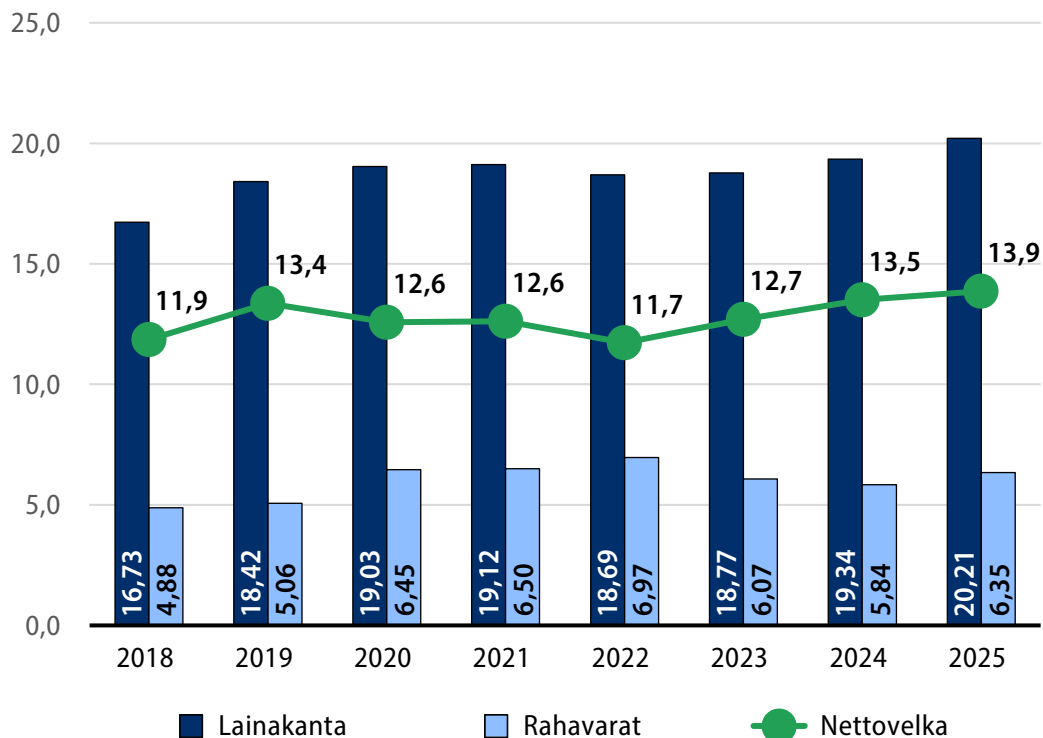
Taulukko 2. Kuntien talouden kehitys 2022–2025, mrd. euroa

Keskeiset erät	TP 2022	TP 2023	TP 2024	TP 2025	Muutos mrd. € 2024–2025	Muutos % 2024–2025
Toimintatuotot	7,89	5,81	5,82	6,07	0,25	4,4
Toimintakulut-valm. om.käyttöön	42,28	20,08	20,30	21,62	1,32	6,5
Henkilöstökulut	14,50	10,42	10,56	10,96	0,40	3,8
Palvelujen ostot	22,92	5,82	5,99	6,39	0,40	6,6
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2,01	1,56	1,48	1,42	-0,06	-3,8
Avustukset	1,60	1,21	1,16	1,71	0,55	47,8
Muut toimintakulut	1,47	1,29	1,31	1,30	-0,01	-0,7
Toimintakate	-34,39	-14,27	-14,48	-15,55	-1,07	-7,4
Verotulot	26,77	14,45	13,97	13,94	-0,03	-0,2
Kunnallisverot	21,64	10,22	9,88	9,86	-0,02	-0,2
Kiinteistöverot	2,09	2,18	2,33	2,38	0,05	2,1
Yhteisöverot	3,03	2,05	1,76	1,68	-0,08	-4,4
Valtionosuudet	10,74	3,63	3,39	4,06	0,67	19,9
Verorahoitus yht.	37,51	18,08	17,36	18,00	0,64	3,7
Rahoituserät, netto	0,33	0,42	0,38	0,44	0,05	14,1
Vuosikate	3,45	4,23	3,26	2,89	-0,37	-11,4
Poistot ja arvonalentumiset	2,45	2,50	2,57	2,62	0,05	1,8
Vuosikate-poistot	1,00	1,74	0,69	0,27	-0,42	-60,4
Satunnaiset erät	0,17	-0,02	0,36	0,46	0,10	27,8
Tilikauden tulos	1,16	1,72	1,05	0,73	-0,32	-30,2
Tilikauden yli-/alijäämä	1,12	1,59	1,01	0,35	-0,66	-65,3
Nettoinvestoinnit	-2,09	-3,69	-3,60	-3,31	0,29	-8,2
Investointimenot, brutto	-4,23	-4,41	-4,48	-4,54	-0,06	1,3
Rahoitusosuudet investointeihin	0,13	0,14	0,11	0,14	0,02	18,3
Inv.hyödykeiden luovutustulot	2,02	0,58	0,76	1,09	0,33	44,0
Vuosikate-nettoinvestoinnit	1,36	0,55	-0,34	-0,42	-0,08	22,4
Toiminnan ja inv. rahavirta	0,64	0,29	-0,40	-0,77	-0,38	94,1
Lainakanta	18,69	18,77	19,34	20,21	0,87	4,5
Rahavarat	6,97	6,07	5,84	6,35	0,51	8,8
Taseen kertynyt ali-/ ylijäämä	14,92	16,57	17,59	17,94	0,35	2,0
Veroprosentti, painotettu	20,01	7,33	7,47	7,53	-	0,06

Tilinpäätöstietojen mukaan kuntien lainamäärä kasvoi noin 870 milj. euroa 20,21 mrd. euroon. Asukaskohtaisesti lainamäärä oli keskimäärin 3 595 euroa. Asukaskohtainen lainamäärä kasvoi kaikissa yli 10 000 asukkaan kuntakokoryhmissä, eniten 100 001–300 000 asukkaan kuntakokoryhmässä. Asukaskohtaisesti pienin lainamäärä oli yli 300 000 tuhannen asukkaan ja suurin 10 001–20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä. Suurin yksittäisen kunnan lainamäärä oli 13 932 euroa per asukas, kun taas kahdeksalla kunnalla ei ollut lainkaan lainaa vuoden 2025 tilinpäätöksessä.

Kuntien lainamäärän tulkinnassa tulee kuitenkin ottaa huomioon se, että osa investointihankkeista toteutetaan ja niiden rahoittamiseksi tarvittavista lainoista nostetaan kuntien tytäryhtiöissä. Tytäryhtiöiden lainat esitetään vain konsernitilinpäätöksessä, mutta ei emokunnan tilinpäätöksessä. Lisäksi kunnat ja niiden tytäryhtiöt voivat toteuttaa investointihankkeita omassa taseessa esitettävien investointien ja lainojen sijasta toimintakuluihin vaikuttavilla pitkäaikaisilla vuokrasopimuksilla.

Kuvio 3. Kuntien lainamäärän, rahavarojen ja niiden erotuksen (nettovelan) kehitys 2018–2025, mrd. euroa

Kuntien arviointimenettelyn kriteerien toteutuminen ja arviointimenettelyn käynnistäminen

Kuntalain mukainen arviointimenettely eli niin sanottu kriisikuntamenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalaissa säädettyssä määräajassa. Määräaika ylittyi vuoden 2025 tilinpäätöksessä Kyyjärven kunnassa. Arviointimenettely voidaan käynnistää myös, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa, tai rahoituksen riittävyyttä ja vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet laissa määritellyt raja-arvot. Konsernitilinpäätöksen kertyneeseen alijäämään perustuva kriteeri täyttyi Pyhäjärven ja Ähtärin kaupungeilla sekä Kyyjärven, ja Virolahden kunnilla. Lisäksi Ähtärin kaupungilla täyttyivät kaikki neljä arviointimenettelyn kriteerit täyttävää tunnuslukua.

Valtiovarainministeriö on päättänyt käynnistää Pyhäjärven kaupungissa arviointimenettelyn syksyllä 2026. Pyhäjärven kaupunki ei ole ollut aiemmin arviointimenettelyssä.

Valtiovarainministeriö on päättänyt, että arviointimenettelyä ei käynnistetä kriteerien täyttymisestä huolimatta Ähtärin kaupungissa eikä Kyyjärven ja Virolahden kunnissa. Kyyjärven ja Virolahden kunnat ovat olleet arviointimenettelyssä ja toteuttavat talouden tasapainottamistoimenpiteitä suunnitellun mukaisesti. Ähtärin kaupungin vuonna 2025 toteutetun arviointimenettelyn lopputuloksena valtiovarainministeriö on kesällä 2026 käynnistänyt erityisen kuntajakoselvityksen Ähtärin ja Alavuden kaupunkien välille.

Kuntayhtymien merkitys osana kuntataloutta pieneni edelleen

Kuntayhtymien määrä väheni edellisvuodesta kahdella ollen 78. Kuntayhtymistä 31 on koulutuskuntayhtymiä ja 18 maakuntien liittoja. Loput kuntayhtymistä on luokiteltu ryhmään muut, jossa suurimmat kuntayhtymät ovat Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä ja Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä. Kuntayhtymistä kaksi toimii työvoimaviranomaisina.

Kuntayhtymien vuosikate oli 320 milj. euroa positiivinen, kun vuonna 2024 se oli 330 milj. euroa. Vuosikate oli positiivinen kaikissa kuntayhtymätyypeissä. Vuosikate ei riittänyt poistoihin, mutta kattoi nettoinvestoinnit. Toiminnan ja investointien rahavirta kääntyi negatiiviseksi. Kuntayhtymien yhteenlaskettu tilikauden tulos oli 7 milj. euroa ylijäämäinen, kun edellisvuonna vastaava luku oli 37 milj. euroa.

Taulukko 3. Kuntayhtymien talouden kehitys vuosina 2022–2025, mrd. euroa

Keskeiset erät	2022 TP	2023 TP	2024 TP	2025 TP	Muutos 2024–2025 mrd. euroa	Muutos 2024–2025 prosenttia
Toimintatuotot	19,25	2,74	2,80	2,85	0,05	1,85
Toimintakulut-valm. om. käyt.	18,37	2,37	2,42	2,46	0,04	1,49
Toimintakate	0,88	0,37	0,38	0,39	0,01	3,62
Vuosikate	0,81	0,31	0,33	0,32	-0,00	-1,32
Poistot ja arvonalentumiset	0,72	0,29	0,29	0,34	0,05	16,90
Vuosikate-poistot	0,09	0,02	0,04	-0,02	-0,05	-146,27
Tilikauden tulos	0,11	0,02	0,04	0,01	-0,03	-80,44
Nettoinvestoinnit	-1,55	-0,23	-0,28	-0,28	0,00	-0,01
Investointimenot, brutto	-1,69	-0,32	-0,30	-0,34	-0,04	13,81
Vuosikate-nettoinvestoinnit	-0,75	0,08	0,04	0,04	-0,00	-9,90
Toiminnan ja inv. rahavirta	-0,73	0,07	0,05	-0,002	-0,05	-103,88
Lainakanta	7,17	2,23	2,23	2,18	-0,04	-1,99
Rahavarat	1,75	0,67	0,62	0,56	-0,06	-9,90
Taseen kertynyt ali-/ylijäämä	1,01	1,02	1,06	1,07	0,01	0,93

Vuosikate oli negatiivinen kuudessa kuntayhtymässä ja niissä vuosikatteen määrä oli yhteensä -29,3 milj. euroa. Tilikauden tulos oli negatiivinen 24 kuntayhtymässä, kun edellisvuonna tällaisten kuntayhtymien määrä oli 20.

Kuntayhtymien yhteenlasketut nettoinvestoinnit pysyivät edellisvuoden tasossa ollen 280 milj. euroa. Lainakanta laski edellisvuodesta ollen 2,18 mrd. euroa.

Kuntayhtymien yhteenlaskettu kertynyt ylijäämä pysyi edellisvuoden tasolla reilussa miljardissa eurossa. Kertynyttä alijäämää oli vain yhdellä, ja arviointimenettelyn kriteeri ei täytynyt yhdenkään kuntayhtymän kohdalla.

2 Kuntatalous valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2027

2.1 Kuntien valtionavut

Valtio osoittaa kuntien valtionapuihin noin 5,8 mrd. euroa vuonna 2027, ja valtionavut vähenevät noin 3 prosenttia vuodesta 2026. Laskennalliset valtionosuudet ovat noin 4,8 mrd. euroa, kuntien verotulomenetysten korvaukset noin 0,6 mrd. euroa ja muut valtionavut noin 0,4 mrd. euroa.

Taulukko 4. Kuntien ja kuntayhtymien käyttötalouden valtionavut, milj. euroa

Kuntien ja kuntayhtymien käyttötalouden valtionavut sektoreittain	2025 TA+LTA:t	2026 TA	2027 TAE
Laskennalliset valtionosuudet	4 677	4 866	4 764
VM	3 375	3 551	3 441
OKM	1 302	1 316	1 318
josta kuntayhtymät	1 084	1 128	1 135
Valtion korvaus kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvista verotulojen menetyksistä	541	540	617
Valtionavustukset:	524	533	377
OM	0	0	12
VM	11	11	10
OKM	218	163	200
MMM	4	9	9
LVM	30	31	31
TEM	206	276	81
STM	32	27	21
YM	22	17	14
Valtionavut yhteensä	5 742	5 939	5 758

2.2 Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen vuoden 2027 talousarviossa

Valtion talousarvioesitys sisältää lukuisia kuntatalouteen vaikuttavia toimenpiteitä, joiden nettovaikutus kuntatalouteen vaihtelee. Uusiin tai laajentuviin tehtäviin ja velvoitteisiin osoitetaan 100 prosentin valtionosuus, ja valtion päättämien veroperustemuutosten vaikutukset kompensoidaan kunnille.

Pääministeri Orpon hallituksen linjaamien toimenpiteiden yhteisvaikutus heikentää kuntataloutta noin 150 milj. eurolla vuonna 2027 vuoteen 2026 verrattuna. Vuoden 2027 talousarvioesityksessä kuntataloutta heikentää 91 milj. eurolla valtionosuuden indeksikorotuksesta vähennettävä indeksijarru, joka päätettiin kehysriihessä nostaa 2,8 prosenttiyksikköön vuonna 2027. Kun tarkastellaan pääministeri Orpon hallituksen päätösperäisten toimien vaikutuksia koko vaalikauden ajalta, nettovaikutus on yhteensä noin 50 milj. euroa kuntataloutta vahvistava vuonna 2027. Luvussa ei ole huomioitu sitä, että vuosina 2024–2025 toteutettu sosiaaliturvarahastojen säästöjen kanavointiratkaisu kasvatti kuntien verotuloja ja vähensi kuntatyönantajien maksurasitusta noin 100 milj. eurolla vuodessa.

Valtion toimenpiteiden kuntatalousvaikutuksia koskeva yksityiskohtainen taulukko on liitteessä 2.

2.3 Vero- ja maksuperustemuutosten vaikutus kuntatalouteen

Taulukossa 5 käsitellään verolajikohtaisesti lakimuutoksista aiheutuvia vaikutuksia kuntien verotuloihin kehyskaudella. Hallitusohjelman mukaisesti veroperustemuutosten aiheuttamat vaikutukset kuntien verotuottoon kompensoidaan nettomääräisesti kunnille.

Taulukko 5. Keskeisten veroperustemuutosten vaikutus kuntien verotuottoon vuositasolla, milj. euroa.

Veroperustemuutos	2027
Ansiotuloverotuksen indeksitarkistus	-58
Työtulovähennyksen kasvattaminen	-27
Yrittäjävähennyksen kasvattaminen	-2
Lahjoitusvähennyksen laajentaminen	-1
Aikaisemmin päätettyjen muutosten vaikutukset kunnallisveron tuottoon kehyskaudella	11
Yhteensä	-77

Yhteisöveron veroperusteisiin tehtävät muutokset kompensoidaan kunnille yhteisöveron jako-osuuksia muuttamalla, joten vaikutus on kuntien rahoitusaseman näkökulmasta neutraali.

3 Valtion kuntatalouteen vaikuttavat toimenpiteet hallinnonaloittain

3.1 Valtiovarainministeriön hallinnonala

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on vuonna 2027 noin 3,44 mrd. euroa. Tästä enintään 10 milj. varataan valtionosuuden harkinnanvaraiseen korotuksen maksamiseen. Valtionosuus vähenee vuoden 2026 varsinaiseen talousarvioon verrattuna noin 110 milj. euroa.

Nettomääräisesti tehtävämuutokset kasvattavat valtionosuuden tasoa 41 milj. euroa vuonna 2027. Eniten uusista tai laajenevista tehtävämuutoksista valtionosuuden tasoa nostavat osana laskennallista korvausta maksettavan kotoutumiskoulutuksen rahoituksen siirto, 24,8 milj. euroa, sosiaalihuollon työllistymistä edistävien palvelujen uudistaminen (työvoimapolitiittisen avustuksen käyttöönotto), 9,6 milj. euroa sekä kotoutumistuen takuuajan kustannuksien korvaus, 7,3 milj. euroa. Lisäksi valtionosuuden tasoa nostavat luku- ja kirjoitustaidon koulutus (siirto momentilta 29.10.31), 3,1 milj. euroa, oppimisen tuen uudistaminen 2,7 milj. euroa sekä kotoutumispalveluihin kuuluvan kielikoulutuksen saatavuus työpaikoilla 2,0 milj. euroa. Ruotsinkielisen kotoutumisen edistäminen sekä kotihoidontuen Norjan malli nostavat valtionosuutta yhteensä 0,8 milj. euroa.

Valtionosuuden tasoa vähentää tehtävien ja velvoitteiden vähennyksenä kuntien työllistämisvelvoitteen kumoaminen 57 vuotta täyttäneiden työttömien työnhakijoiden osalta, 2,2 milj. euroa sekä monialaista yhteistyötä koskevan tehtävän päättymisen 2,0 milj. euroa. Lisäksi tilapäistä suojelua saavien oikeus yleistukeen johtaa siihen, että työvoimaviranomaisilta siirtyy kulukorvausmenoja Kansaneläkelaitokselle, mikä vähentää valtionosuutta 5,25 milj. eurolla.

Peruspalvelujen valtionosuudessa otetaan vuonna 2027 huomioon 167 milj. euron määräaikainen vähennys liittyen kunnilta hyvinvointialueille siirtyneiden tulojen ja kustannusten tasaukseen vuoden 2023 osalta. Lisäksi valtionosuuden tasossa otetaan vuonna 2027 huomioon vuodelle 2024 tehdyn 192 milj. euron

määräaikaisen lisäyksen takaisinperintään liittyvä 64 milj. euron määräaikainen vähennys. Valtionosuuden tasoa vähennetään pysyvästi vuodesta 2026 alkaen 75 milj. eurolla hallituksen päättämien kasvutoimien rahoittamiseksi.

Vuonna 2027 peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotus on 3,5 prosenttia ja siitä aiheutuva valtionosuuden lisäys 114,0 milj. euroa. Hallitusohjelman mukaisesti peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotukseen tehdään kuitenkin yhtä prosenttiyksikköä vastaava vähennys vuosina 2024–2027. Lisäksi hallitus päätti kevään 2026 kehysriihessä korottaa indeksikorotukseen liittyvää vähennystä 2,8 prosenttiyksikköön vuodelle 2027. Vuonna 2027 vähennykset pienentävät valtionosuutta yhteensä 91,2 milj. eurolla.

Valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus vähentää valtionosuutta 55 milj. eurolla vuodelle 2027. Tarkistus perustuu kuntien raportoiimiin palveluluokkakohtaisiin tietoihin valtionosuustehtävien kustannuksista vuodelta 2025.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti laskee 25,72 prosentista 25,05 prosenttiin vuonna 2027. Valtionosuusprosentissa huomioidaan teknisenä muutoksena kuntien tehtävien ja velvoitteiden purkamiseen 21,1 milj. euron vähennys, joka vuosina 2025 ja 2026 vähennettiin määräaikaisena valtionosuuden vähennyksenä. Tehtävien purkuun liittyvän vähennyksen tasossa on uutena toimenpiteenä huomioitu toisen asteen koulutuksen järjestäjälle annettu mahdollisuus kerätä lukukausimaksuja EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille.

Verotulomenetysten korvaukset

Hallitusohjelman mukaisesti hallituksen veroperusteisiin tekemien muutosten verotuottovaikutus korvataan kunnille. Vuodesta 2020 lähtien korvaukset on maksettu kunnille peruspalvelujen valtionosuuden yhteydessä, mutta erilliseltä valtion talousarvion momentilta. Verotulomenetysten korvauksiin varataan vuoden 2027 talousarviossa yhteensä 616,5 milj. euroa.

Verrattuna vuoden 2026 varsinaiseen talousarvioon, veroperustemuutokset lisäävät veromenetysten korvauksia nettomääräisesti 89,5 milj. eurolla. Kuntien verotuloja vähentävät ja veromenetysten korvauksia lisäävät useat vuodelle 2027 kohdistuvat veroperustemuutokset, joista euromääräisesti merkittävimmät ovat ansiotuloverotuksen indeksitarkistukset sekä työtulovähennyksen kasvattaminen. Lisäksi määrärahan mitoituksessa huomioidaan vuodelle 2026 lisätalousarviossa esitettävät veroperustemuutokset, yhteensä 12,5 milj. euroa.

Yhteisöveroprosenttia alennetaan 20 prosentista 18 prosenttiin vuoden 2027 alusta lukien, mutta kompensointi toteutetaan verojärjestelmän sisällä jako-osuutta muuttamalla, eikä muutos näy siten valtionosuuksissa.

Valtion korvaus kunnille sote-uudistuksen omaisuusjärjestelyistä aiheutuvista kustannuksista

Valtio varautuu maksamaan kunnille korvauksia sote-uudistuksen omaisuusjärjestelyistä aiheutuvista kustannuksista vuonna 2027 yhteensä 10 milj. euroa.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulosta annetun lain (616/2021) 43 §:n mukaan kunnalla on oikeus saada hakemuksen perusteella valtiolta korvaus sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen omaisuusjärjestelyistä aiheutuvista välittömistä kustannuksista.

Kiinteistöverouudistus

Hallitus päätti syksyn 2026 budjettiriihessä jatkaa kiinteistöverouudistuksen selvittämistä, mutta uudistusta ei viedä eteenpäin tällä vaalikaudella. Hallitus arvioi, että aikataulu ei mahdollista kiinteistönomistajille riittävää aikaa perehtyä ja varautua muutosten vaikutuksiin. Selvitystyö jää seuraavan hallituksen hyödynnettäväksi.

3.2 Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuuksien kunnille arvioidaan kehyskaudella olevan noin 1,3 mrd. euroa. Hallinnonalan valtionavustuksista kunnille kohdistuu arviolta keskimäärin 198 milj. euroa vuosittain.

Esi- ja perusopetus ja vapaa sivistystyö

Hallitusohjelman mukaisesti kotoutumiskoulutuksen rahoitus kootaan pääasiassa yhteen kanavaan. Vuodesta 2027 alkaen kotoutumiskoulutuksen järjestäminen vapaassa sivistystyössä päättyy ja siirtyy kuntien vastuulle. Uudistuksen myötä vapaassa sivistystyössä järjestettyyn kotoutumiskoulutukseen ei enää varata määrärahoja lukuun ottamatta valtionavustuksin rahoitettavaa maahanmuuttajanaisten koulutusta ja viittomakielistä koulutusta. Määrärahaa siirretään kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen 3,1 milj. euroa luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen järjestämiseen.

Vuonna 2027 toteutetaan kokonaiskoulupäiväkokeilu, jossa oppilaat voivat osallistua koulupäivän yhteydessä harrastustoimintaan. Kokeiluun on varattu kertaluontoisesti 2 milj. euroa. Rahoitus kohdistuu arviolta pääasiassa kokonaan kuntiin. Varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa edistävän avustuksen määrärahataso nousee 75 miljoonaan euroon vuonna 2027.

Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus

Toisen asteen opiskelijoiden oikeutta oppimisen tukeen ja erityisopetukseen vahvistavia ja tuen jatkuvuutta turvaavia toimia jatketaan hallitusohjelman linjausten mukaisesti. Tavoitteena on, että jokainen opiskelija saa oikea-aikaisesti tarvitsemansa oppimisen tuen edetäkseen toisen asteen opinnoissa tavoitteidensa mukaisesti.

Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilulla ja uudistetuilla rahoitusperusteilla vuodesta 2026 lukien luodaan koulutuksen järjestäjille kannusteet ja ohjausmekanismit, joilla koulutustarjonta suuntautuu nykyistä paremmin työelämän ja väestön osaamistarpeiden mukaisesti. Uudistuksilla tuetaan samalla myös laadukkaan opetuksen ja ohjauksen järjestämistä.

Englanninkielisen lukio-opetuksen tarjontaa vahvistetaan ja englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen mahdollistetaan syksystä 2028 lukien. Tavoitteena on vahvistaa heikosti suomen tai ruotsin kieltä taitavien nuorten sivistyksellisiä oikeuksia. Lisäksi mahdollistetaan yhden taito- ja taideaineen kokeen suorittaminen osana ylioppilastutkintoa ja yhden pakollisen ylioppilaskokeen korvaaminen taito- ja taideaineen kokeella syksystä 2029 lukien. Muutokset koskevat ensimmäistä kertaa syksyllä 2027 aloittavia opiskelijoita.

EU- ja ETA-valtioiden ulkopuolelta opiskelijan oleskeluluvalla saapuville toisen asteen koulutuksen opiskelijoille otettiin käyttöön lukuvuosimaksut 1.8.2026 alkaen. Lukuvuosimaksuvelvollisten opiskelijoiden koulutusta ei rahoiteta valtion-osuusrahoituksella, minkä vuoksi koulutuksen järjestäjille myönnettävä rahoitus vähenee aiemmin päätetyn mukaisesti toisella asteella 12 milj. euroa vuonna 2026 ja 18 milj. euroa vuodesta 2027 lukien, mistä ammatillisen koulutuksen osuus on 10 milj. euroa vuonna 2026 ja 15 milj. euroa vuodesta 2027 lukien ja lukio-koulutuksen 2 milj. euroa vuonna 2026 ja 3 milj. euroa vuodesta 2027 lukien. Ammatillisen koulutuksen vähennyksestä noin 10,5 milj. euroa ja lukiokoulutuksen vähennyksestä noin 2,7 milj. euroa arvioidaan kohdistuvan kuntapohjaisille koulutuksen järjestäjille vuodesta 2027 lukien.

Liikuntatoimi ja nuorisotyö

Lasten ja nuorten harrastustoiminnan (Harrastamisen Suomen malli) rahoituksen määrärahataso on vuonna 2027 19,3 milj. euroa. Mallin rahoitus jaetaan pääosin valtionavustuksina kunnille, jotka vastaavat mallin toteutuksesta oman kuntansa lasten ja nuorten toiveiden mukaan.

Poikkihallinnolliseen Suomi liikkeelle -ohjelmaan on varattu vuosittain 20 milj. euroa, josta kuntiin kohdentuu runsas puolet.

Liikuntapaikkojen korjausvelan purkuun ja segregoituneiden asuinalueiden yhdenvertaisten liikuntamahdollisuuksien edistämiseen osoitetaan 15 milj. euroa, joka kohdentuu pääosin kuntatalouteen.

3.3 Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala

Julkisen henkilöliikenteen ostot

Valtio tukee vuosittain suurten ja keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikennettä. Vuonna 2027 suurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetukeen osoitetaan 9,8 milj. euroa ja keskisuurten kaupunkiseutujen tukeen 8,1 milj. euroa. Valtio avustaa kaupunkiseutuja enintään 50 prosentilla hyväksyttävistä kustannuksista.

Suurten kaupunkiseutujen (Helsingin seudun liikennekuntayhtymä sekä Tampereen, Turun ja Oulun kaupungit) osalta valtionavustuksen edellytyksenä on, että avustus kytketään maankäyttöä, asumista ja liikennettä (MAL) koskevassa sopimuksessa sovittuihin liikenteen palvelujen kehittämistoimiin.

Keskisuurten kaupunkiseutujen liikennepalveluille voidaan myöntää valtionavustusta Jyväskylän, Kuopion ja Lahden MAL-sopimuksissa sovittujen liikenteen palvelujen kehittämistoimien osalta ja muille keskisuurille (Hämeenlinnan, Joensuun ja Porin kaupunkiseudut sekä Kotkan, Kouvolan, Lappeenrannan ja Vaasan kaupungit) edellyttäen, että ne ovat laatineet aiesopimuksen liikenteen palvelujen kehittämisestä.

MAL-sopimukset ja liikenteen infra-avustukset

Valtion sekä Helsingin, Tampereen, Turun, Oulun, Lahden, Jyväskylän ja Kuopion kaupunkiseutujen välisissä maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksissa 2024–2035 on sovittu monista toimenpiteistä, joilla edistetään kestävää ja vähäpäästöistä yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää sekä niihin liittyviä infrastruktuuri-investointeja.

MAL-sopimuksissa valtio sitoutuu kaupunkiseutujen saavutettavuutta ja kestävää liikkumista edistäviin hankkeisiin yli 570 milj. euron rahoituksella. Näitä ovat muun muassa kaupunkiseutujen raide- ja kaupunkiraitiotiehankkeet, joilla tuetaan kaupunkiseutujen elinvoimaa ja luodaan edellytyksiä kasvulle. Valtio avustaa vuonna 2027 Länsi-Helsingin raitioteiden suunnittelua (ml. Vihdintien pikaraitiotie), Viikki-Malmi pikaraitiotietä, Vantaan ratikkaa, Tampereen seudun raitioiteita, Turun ratikkaa, Kupittaa kansihanketta sekä Helsingin juna- ja metroasemien peruskorjausta yhteensä 104,1 milj. eurolla.

3.4 Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

Työvoimapalvelut

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia on tarkoitus muuttaa palkkatukea koskevan sääntelyn osalta. Muutokset koskisivat palkkatuen kestoja sekä eräitä myöntämisen edellytyksiä koskevia säännöksiä. Muutosten tavoitteena on lisätä kuntien työvoimaviranomaisten harkintavaltaa palkkatukea myönnettäessä. Uudistus voi lisätä tai vähentää kuntien kustannuksia riippuen siitä, miten harkintavaltaa käytetään. Tästä syystä kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin ei ole ehdotettu tehtäväksi lisäystä edellä mainittujen muutosten johdosta. Muutosten voimaantulo ajankohta tarkentuu valmistelun kuluessa.

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettuun lakiin on tarkoitus lisätä uutena välineenä työvoimaviranomaisille työllisyyden edistämiseen säännökset työllisyyspoliittisesta tuesta. Työvoimaviranomainen voisi myöntää työllisyyspoliittisena tukena yhdistykselle tai säätiölle rahoitusta, joka kohdennettaisiin pitkään työttömänä olleiden työttömien työnhaun ja työllistymisen yleisten edellytysten edistämiseen. Kuntien peruspalveluiden valtionosuuksiin lisättäisiin tarkoitusta varten 12,8 milj. euroa vuodesta 2028 lähtien. Ehdotetun muutoksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2027 aikana ja vuoden 2027 lisäys valtionosuuteen määräytyisi sen mukaan, kuinka suuri osuus kokonaisesta kalenterivuodesta on jäljellä voimaantuloajankohdan jälkeen. Voimaantuloajankohta tarkentuu jatkovalmistelun aikana.

Kotoutuminen

Valtio korvaa kotoutumislain mukaisesti kunnalle pakolaisten ja tilapäistä suojelua saavien vastaanotosta aiheutuvia kustannuksia laskennallisen perusteen tai todellisten kustannusten mukaan. Vuonna 2027 kustannuksia arvioidaan korvattavan kunnille yhteensä noin 79,5 milj. euroa.

Tilapäinen suojelu jatkuu Euroopan unionin neuvoston päätöksellä 4.3.2028 asti. Vuoden 2027 pakolaiskiintiö on 500 henkilöä. Vuonna 2026 arvioidaan laskennallisten korvausten piirissä olevan noin 45 000 henkilöä ja vuonna 2027 noin 23 500 henkilöä. Laskennallisten korvausten piirissä olevien määrän arvioidaan laskevan erityisesti siksi, että momentin piirissä on vuonna 2027 vähemmän tilapäistä suojelua saavia kuin vuonna 2026. Vaikka tilapäinen suojelu jatkuu myös vuonna 2027, tilapäistä suojelua saavia poistuu laskennallisten korvausten piiristä selvästi enemmän kuin uusia tulee tilalle. Laskennallisia korvauksia maksetaan pääsääntöisesti kahden vuoden ajalta kotikunnan saamisesta.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti on toteutettu kotoutumispalveluiden uudistus, joka tulee voimaan 1.1.2027 (Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta, 706/2026). Hallitusohjelman mukaisesti kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaisuutta on uudistettu ja rahoitus koottu yhteen kanavaan eli valtiovarainministeriön hallinnoimaan kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen. Nykyisin osana laskennallista korvausta maksettava kansainvälistä suojelua saaville ja heihin rinnastettaville henkilöille (kotoutumislain 2 §:n 3 ja 4 mom.) toteutetun työvoimakoulutuksena järjestettävän kotoutumiskoulutuksen rahoitus siirretään 1.1.2027 lukien kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen.

3.5 Sosiaali- ja terveysministeriö

Kotihoidon tuen Norjan malli

Hallitus on antanut esityksen kotihoidon tuen Norjan mallin käyttöönotosta 1.1.2027. Esityksen mukaan kotihoidon tuen maksamiseksi edellytettäisiin lähtökohtaisesti, että lasta pääasiallisesti hoitava vanhempi tai muu huoltaja on asunut Suomessa vähintään kolmen vuoden ajan. Asumisaikavaatimusta sovellettaisiin henkilöön, joka on muuttanut Suomeen ehdotetun lain tultua voimaan.

Esityksellä tavoitellaan hiljattain maahan tulleiden pienten lasten vanhempien nykyistä nopeampaa kotoutumista sekä lasten yhteiskuntaan integroitumista ja kotimaisen kielen oppimista. Tavoitteena on, että vähemmän kuin kolme vuotta Suomessa asuneet pienten lasten vanhemmat valitsisivat lapsen hoitomuodoksi

nykyistä useammin varhaiskasvatukseen osallistumisen, ja että vanhemmat ohjautuisivat nykyistä useammin kotoutumispalveluihin ja työmarkkinoille. Kunnille muutoksesta aiheutuva varhaiskasvatuksen menojen lisäys korvattaisiin kunnille peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän kautta.

Ehdotetuilla muutoksilla olisi vaikutuksia sekä valtion että kuntien talouteen. Kunnat rahoittavat lasten hoidon tuet, varhaiskasvatuksen ja osan työttömyys-etuuksista, jolloin näiden muutokset vaikuttavat kuntien rahoitusvastuuseen. Esitetyt muutokset vähentäisivät kotihoidon tuen saajien määrää ja pienentäisivät kuntien rahoittaman kotihoidon tuen menoja noin 5,6 milj. euroa uudistuksen ollessa täysimääräisesti voimassa. Varhaiskasvatuksen menot lisääntyisivät 10,9 milj. euroa. Lisäksi kuntien osuus yleistuesta lisääntyisi 1,7 milj. euroa, jonka Kela laskuttaa kunnilta ja kuntien osuus toimeentulotuesta vähenisi 0,25 milj. eurolla, joka vähennetään valtion osuudesta kuntien peruspalveluihin kahden vuoden viiveellä. Vuoden 2027 osalta vaikutus valtionosuustehtävien muutokseen olisi 0,5 milj. euroa.

Taulukko 6. Kotihoidon tuen Norjan malli

Vaikutukset, milj. euroa	2027	2028	2029	2030
Kotihoidon tuki	-0,5	-2,6	-4,7	-5,6
Varhaiskasvatus	1,0	4,9	9,2	10,9
Yleistuki, valtion rahoittama osuus	0,4	1,5	2,9	3,4
Yleistuki, kuntien rahoittama osuus	0,1	0,8	1,4	1,7
Toimeentulotuki	0,0	-0,2	-0,4	-0,5
Vaikutukset yhteensä	1,0	4,4	8,4	9,9

Tilapäistä suojelua saaville oikeus yleistukeen

Hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi yleistukilain, työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain sekä yleisistä kielitutkiinnoista annetun lain muuttamisesta (HE 109/2026 vp) myötä tilapäisen suojelun perusteella myönnettyllä oleskeluluvalla maassa oleva työtön työnhakija voisi olla yhtäläisin edellytyksin oikeutettu yleistukeen tai kotoutumistukena maksettavaan yleistukeen kuin muutkin työnhakijat asuttuaan Suomessa vähintään vuoden. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.4.2027.

Euroopan unionin neuvosto päätti 15.7.2026 jatkaa ukrainalaisten tilapäistä suojelua 4.3.2028 saakka. Nykyisin perustoimeentulotukea saavat tilapäisen suojelun perusteella maassa olevien arvioidaan esityksen johdosta siirtyvän pääasiassa yleistuelle. Siirtymisen taloudelliset vaikutukset vuodelle 2027 ovat asumistukeen -4,5 milj. euroa, perustoimeentulotukeen -69 milj. euroa ja yleistuen valtion rahoitusosuuteen 90 milj. euroa.

Lisäksi tilapäistä suojelua saavia henkilöitä koskeva yleistukilain muutos johtaisi työvoimaviranomaisen harkinnan perusteella maksettavan kulukorvauksen osalta kuntien peruspalvelutehtävän supistumiseen ja valtion kulukorvauksen maksamiseen liittyvän rahoitusvastuun lisääntymiseen vastaavalla summalla. Kulukorvauksien muutoksen takia momentille 28.90.30 Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha) kohdistuu vuonna 2027 arviolta noin 5,25 milj. euron säästö, ja vastaava summa kasvattaa momentille 33.20.52 Valtionosuus työttömyysetuuksien perusturvasta (arviomääräraha) kohdistuvia menoja. Vähennys ensin mainitun momentin osalta kohdistetaan kuntiin vieraskielisen väestön määrä perusteella.

3.6 Ympäristöministeriön hallinnonala

Valtion tukeman asuntotuotannon korkotukilainavaltuudet laskevat kuluvan vuoden 1,135 mrd. eurosta 500 milj. euroon vuonna 2027.

Asuntotuotantoa tuetaan vastasyklisesti siten, että valtion tukeman asunto-tuotannon korkotuki- ja takauslainavaltuuksia kasvatetaan matalasuhdanteessa ja alennetaan korkea- tai noususuhdanteessa. Erityisryhmien investointiavustuksen määrä on edelleen 15 milj. euroa vuodessa. Avustuksesta noin neljäsosa on kohdistunut kuntiin. Kuntien omistamien yleishyödyllisten yhtiöiden osuudeksi avustuksesta arvioidaan siten noin 4 milj. euroa vuonna 2027.

Asumisneuvonnalla ehkäistään asumisen ongelmia, jotka voivat johtaa asunnon menettämiseen. Ensisijaisesti tavoitteena on parantaa palveluja asukkaille, joille ei ole saatavilla asumisneuvontaa lainkaan tai riittävällä tavalla.

Asumisneuvonnan määrärahaa saa käyttää asumisneuvonnan tuesta kunnille vuosina 2023–2027 annetun lain mukaisiin avustuksiin asumisneuvontapalvelun tuottamiseen, laajentamiseen ja kehittämiseen. Vuodelle 2027 asumisneuvonnan kehittämiseen osoitetaan 2 milj. euroa.

Vuodelle 2027 asuinrakennusten energiatehokkuusavustuksiin varataan 49 milj. euroa, josta kuntien osuudeksi arvioidaan 4,9 milj. euroa. Avustuksella tavoitellaan suunnitteilla olevien remonttien nopeuttamista sekä uusien korjaushankkeiden edistämistä.

4 Kuntatalouden kehitysarvio ja rahoitusperiaatteen toteutuminen

Tässä luvussa kuvataan kuntatalouden (mukaan lukien Ahvenanmaa) kehitysnäkymiä vuosina 2026–2030 kuntatalouden painelaskelman pohjalta. Valtiovarainministeriön kansantalousosasto on laatinut kuntatalouden kehitysarvion sekä kansantalouden tilinpidon että kuntien kirjanpidon käsittein keskenään johdonmukaisesti. Kuntatalousohjelmassa kehitysarvio esitetään kuntien kirjanpidon käsittein. Kuntatalouden kehitysarviossa on otettu huomioon vuosia 2027–2030 koskevaan julkisen talouden suunnitelmaan sekä valtion vuoden 2027 talousarvioesitykseen ja vuoden 2026 lisätalousarvioihin sisältyvät toimenpiteet. Arvio ei sisällä kuntien ja kuntayhtymien omia toimia vuosille 2027–2030. Ne huomioidaan kehitysarviossa vasta kuntien talousarvioiden valmistumisen jälkeen. Kunnallisveroprosentit on pidetty vuoden 2026 tasolla.

Lisäksi tässä luvussa arvioidaan kuntalain mukaisesti valtion toimenpiteiden vaikutuksia Manner-Suomen kuntien rahoitusasemaan kuntaryhmittäin sekä rahoitusperiaatteen toteutumista vuoteen 2030 asti kuntatalouden kehitysarvioon pohjautuen.

4.1 Yleinen talouskehitys

Suomen talouden kasvu on ollut alkuvuonna odotettua nopeampaa, ja tilastojen tarkentumiset nostivat myös arviota vuosien 2024 ja 2025 kasvusta ja tuottavuudesta. BKT kasvaa 1,6 prosenttia vuonna 2026, 1,8 prosenttia vuonna 2027 ja 1,5 prosenttia vuonna 2028. Kotitaloudet ovat edelleen varovaisia kulutuksessa, mutta ostovoiman vahvistuminen ja luottamuksen paraneminen nopeuttavat kulutuksen kasvua erityisesti ensi vuonna. Lisäksi puolustushankinnat, datakeskukset ja energiasiirtymä lisäävät investointeja. Kasvun vahvistumisesta huolimatta talouden kuva ei ole yksiselitteisesti myönteinen. Työllisyys laskee vielä tänä vuonna ja kasvaa vasta vuodesta 2027 lähtien. Työttömyysaste on tänä vuonna yli 10 prosenttia.

Asuntomarkkinoiden ja asuntorakentamisen toipumisesta ei ole vielä merkkejä eikä verotulojen kehitys viittaa erityisen nopeaan talouden kasvuun. Lisäksi hintojen ja korkojen nousu hidastaa kasvua sekä kuluvana että ensi vuonna. Tuotanto jää yhä selvästi potentiaalista tuotantoa pienemmäksi.

Keskipitkällä aikavälillä Suomen talous jatkaa kohtalaista kasvua. Bruttokansantuotteen ennakoitaan kasvavan 1,5 prosenttia vuonna 2029 ja 1,3 prosenttia vuonna 2030.

Julkisyhteisöjen alijäämä oli 3,8 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2025. Suhdannetilanteen parantuminen lisää julkisen talouden tuloja, mutta menojen voimakas kasvu heikentää julkisyhteisöjen alijäämän 4,2 prosenttiin suhteessa BKT:hen tänä vuonna. Taloussuhdanteen piristymisen kasvattaa välillisiä verotuloja, mutta toistaiseksi vaisu työllisyyskehitys hidastaa ansiotuloverotulojen kasvua ja pitää työttömyysmenojen tason korkeana. Vuoden alussa voimaan tulleet ansiotuloverotuksen kevennykset hidastavat verotulojen kasvua tänä vuonna ja yhteisöveron keventäminen ensi vuonna. Julkisen talouden alijäämä ei juuri pienene pidemmälläkään aikavälillä. Vuosina 2027–2030 alijäämä on keskimäärin noin 4,5 prosenttia suhteessa BKT:hen puolustus- ja korkomenojen kasvun myötä. Velkasuhteen arvioidaan nousevan 90 prosenttiin vuonna 2026, ja vuonna 2030 velan ennustetaan olevan lähes 98 prosenttia suhteessa BKT:hen.

4.2 Kuntatalouden kehitysarvio

Kuntatalous heikkeni hieman vuonna 2025. TE-palvelu-uudistus kasvatti kuntien toimintakuluja merkittävästi ja toimintakate heikkeni 7,4 prosenttia. Verotulot kehittyivät heikosti supistuen 0,5 prosenttia edellisvuodesta. Vuosikate laski 400 milj. eurolla noin 3,2 mrd. euroon. Kokonaisuudessaan kuntatalouden vuosikate ei riittänyt nettoinvestointien kattamiseen ja toiminnan ja investointien rahavirta heikkeni noin -800 milj. euroon. Lainakanta kasvoi noin 900 milj. euroa. Kuntien talous heikkeni kuitenkin vähemmän kuin mitä aiemmin arvioitiin. Toisaalta vuoden 2025 tulosta paransivat osin myös kertaluonteiset tekijät ja omaisuusjärjestelyt, joiden vaikutus ei ulotu tuleviin vuosiin.

Taulukko 7. Kuntatalouden kehitysarvio 2025–2030, mrd. euroa.

Tuloksen muodostuminen	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1. Toimintakate	-15,3	-15,9	-16,6	-17,1	-18,0	-18,5
2. Verotulot	14,0	14,7	15,3	15,9	16,4	17,0
3. Valtionosuudet, käyttötalous	4,1	4,3	4,2	4,5	5,3	5,5
4. Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,4	0,3	0,3	0,2	0,3	0,3
5. Vuosikate	3,2	3,4	3,2	3,6	4,0	4,4
6. Poistot	-3,0	-3,1	-3,2	-3,3	-3,4	-3,5
7. Satunnaiset erät, netto	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8. Tilikauden tulos	0,7	0,3	0,1	0,3	0,6	0,9
Rahoitus						
9. Vuosikate	3,2	3,4	3,2	3,6	4,0	4,4
10. Satunnaiset erät	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,9	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
12. Tulorahoitus, netto	2,8	2,9	2,7	3,1	3,5	3,9
13. Käyttöomaisuus-investoinnit	-4,9	-5,0	-5,1	-5,4	-5,6	-5,8
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	1,3	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
15. Investoinnit, netto	-3,6	-4,0	-4,1	-4,4	-4,6	-4,8
16. Rahoitusjäämä (tulorah.-invest.)	-0,8	-1,1	-1,4	-1,2	-1,1	-0,9
17. Lainakanta	21,4	22,4	23,7	24,7	25,6	26,3
18. Kassavarat	7,0	7,3	7,6	7,8	8,0	8,1
19. Nettovelka (lainat-kassavarat)	14,4	15,1	16,1	16,9	17,6	18,1

Kuntatalous vuonna 2026

Kuntatalouden tilanne heikkenee edelleen vuonna 2026. Kuntien omista sopeutus-toimista huolimatta toimintakulut kasvavat 2,7 prosenttia. Toimintakuluja kasvattavat erityisesti henkilöstövaltaiselle kunta-alalle sovitut palkkaratkaisut, jotka kasvattavat kuntasektorin työvoimakustannuksia. Kuntasektorin kustannuksia kuvaava peruspalveluiden hintaindeksi kasvaa ennustejaksolla keskimäärin 3,3 prosenttia vuodessa.

Kuntien toimintatuotot kehittyvät kuluvana vuonna maltillisesti. Toimintatuottoja pienentävät kuntien ja hyvinvointialueiden väliset sote-kiinteistöjen vuokrasopimusten päättymisen ja uudelleenneuvottelut, jotka heikentävät kuntien vuokratuottoja vuodesta 2026 alkaen.

TE-palvelu-uudistuksen myötä kunnat vastaavat osasta työttömyysetuuksien rahoitusta, mikä tekee kuntataloudesta suhdanneherkemmän, sillä tulojen lisäksi myös menot reagoivat työllisyyskehitykseen. Avustusmenot pysyvät ennustejaksolla korkealla tasolla työttömyyden pysyessä ennustejaksolla korkeana.

Kuntien verotulot kääntyvät kasvuun edellisvuodesta ja kasvavat 4,9 prosenttia erityisesti kunnallis- ja yhteisöveron vahvan kehityksen myötä. Valtionosuudet kasvavat noin 4,0 prosenttia. Kasvua kuitenkin hidastavat valtionosuuksiin tehtävät vähennykset kuten indeksijarru ja määräaikaiset tason vähennykset. Vuosikate vahvistuu hieman edellisvuodesta, mutta tilikauden tulos heikkenee ja pysyy niukasti positiivisena, kun vuoden 2025 tulosta parantaneet kertaluonteiset erät poistuvat. Toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee 300 milj. euroa 1,1 mrd. euroa alijäämäiseksi.

Kuntatalous vuosina 2027–2030

Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee 1,5 mrd. euroa alijäämäiseksi vuonna 2027. Toimintakulut kasvavat 2,9 prosenttia palkankorotusten ollessa suurimmillaan, ja korotusten ennakoidaan ylittävän yleisen ansiotasokehityksen. Toimintatulot kasvavat vain 0,2 prosenttia, ja toimintakate heikkenee 4,2 prosenttia painuen 16,6 mrd. euroa negatiiviseksi.

Verotulojen kasvu tasoittuu 3,8 prosenttiin edellisvuoden vahvan kehityksen jälkeen. Kuntien tuloja heikentävät erityisesti valtionosuuksiin kohdistuvat vähennykset, joista merkittävimmät ovat indeksijarrun kertaluonteinen nosto 2,8 prosenttiin vuonna 2027 sekä kustannustenjaon tarkistus. Valtionosuudet supistuvat edellisvuodesta. Vuosikate heikkenee ja kattaa poistot niukasti, minkä

vuoksi kuntatalouden tilikauden tulos jää lähes nolnaan. Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta on ennustejaksolla heikoimmillaan vuonna 2027, jolloin se painuu 1,4 mrd. euroa alijäämäiseksi.

Kuntien peruspalvelujen painopiste säilyy sivistys- ja kulttuuripalveluissa, joiden yhteenlaskettu palvelutarve on aleneva. Tarpeen supistuminen välittyy menoihin kuitenkin vain osittain, sillä palveluverkon, henkilöstörakenteen ja lain-säädännöllisten velvoitteiden jäykkyydet hidastavat menojen sopeutumista palvelutarpeen mukana. Lisäksi varhaiskasvatuksen osallistumisaste ja erityisen tuen tarve ovat viime vuosina kasvaneet. Näistä syistä palvelutarpeen pienenemisen menoja laskevaa vaikutusta on ennusteessa hieman loivennettu.

Väestökehitys eriyttää kuntia toisistaan. Syntyvyyden lasku ja maan sisäinen muuttoliike heikentävät muuttotappiokuntien tulopohjaa ja vähentävät niiden työikäistä väestöä, kun taas kasvukeskuksissa väestön lisääntyminen ylläpitää voimakkaita investointitarpeita. Kokonaisuutena kuntahallinnon investoinnit pysyvät ennustejaksolla korkealla tasolla, vaikka investointinäköymät ovat osassa kuntia laskevia. Valtaosa panostuksista kohdistuu välttämättömään perus-infrastruktuuriin, kuten rakennuksiin ja teihin, ja tasoa ylläpitävät osaltaan myös vihreän siirtymän investoinnit.

Ennusteessa on oletettu, että vuodesta 2029 alkaen perustoimeentulotuen rahoitusosuutta ei enää vähennetä takautuvasti kuntien peruspalvelujen valtion-osuudesta, vaan kuntien rahoitusosuus laskutetaan kunnalta tuen maksukuukautta seuraavana kuukautena. Samalla perustoimeentulotuen meno kohdistuu sille vuodelle, jolta se aiheutuu. Lisäksi ennusteessa on huomioitu kuntien nuorten perustoimeentulotuen kustannusten rahoitusvastuun nosto 100 prosenttiin. Muutokset kasvattavat kuntien valtionosuuksia, sillä valtionosuuksista tehtävä vähennys poistuu. Vastaavasti kuntien toimintakulut kasvavat perustoimeentulotukimenoja vastaavalla määrällä.

Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee lähivuosina, mutta tulojen ja menojen epätasapaino vähenee hieman ennustejakson lopulla, kun osa määräaikaista valtionosuusleikkauksista päättyy ja henkilöstömenojen kasvu hidastuu. Kuntatalouden vuosikate ei kuitenkaan riitä kattamaan nettoinvestointeja ja toiminnan ja investointien rahavirta pysyy keskimäärin 1,1 mrd. euroa negatiivisena vuosina 2028–2030. Lainakanta kasvaa vuoden 2026 noin 22,4 mrd. eurosta noin 26,3 mrd. euroon vuoteen 2030 mennessä.

Ennusteeseen liittyy riskejä molempiin suuntiin. Suhdannevaihtelut välittyvät kuntatalouteen aiempaa voimakkaammin erityisesti verotulojen ja työttömyyskustannusten kautta. Kuntien omat sopeutustoimet voivat vahvistaa rahoitusasemaa ennakoitua enemmän, jos palveluverkon ja henkilöstömenojen sopeuttamisessa onnistutaan odotettua paremmin. Toisaalta sopeutustoimien epäonnistuminen, työllisyystilanteen heikentyminen tai geopoliittisen tilanteen kiristyminen voivat kasvattaa menoja ja heikentää tuloja ennustettua nopeammin.

4.3 Kuntien verotulot

Kuntien verotulot koostuvat kunnallis-, kiinteistö-, kaivosmineraali- ja yhteisöverosta. Kunnallisveron osuuden verotuloista arvioidaan olevan keskimäärin noin 72 prosenttia, yhteisöveron noin 12 prosenttia ja kiinteistöveron noin 16 prosenttia. Kuntien verotulojen arvioidaan olevan vuonna 2026 yhteensä noin 14,7 mrd. euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna verotulot kasvavat noin 4,9 prosentilla. Vuonna 2027 verotulojen ennustetaan kasvavan 4,1 prosenttia. Taulukossa 8 esitetään kuntien verotulojen toteutunut kehitys (tilinpäätös 2025) sekä ennuste vuosille 2026–2030. Ennusteessa on huomioitu kansantalouden makroennusteen mukainen veropohjien kehitys sekä tiedossa olevat veroperustemuutokset.

Hallitus päätti kehysriihessä 2026 jatkaa uuden alueellisen matkailijaveron lainvalmistelua. Veron käyttöön otosta päättäisi kunta itse ja verotulo ohjautuisi kunnalle. Kunnat voisivat ottaa veron käyttöön vuoden 2028 alusta.

Taulukko 8. Ennuste kuntien verotuloista vuosina 2025–2030, milj. euroa.

Kuntien verotulot	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Kunnallisvero	9 995	10 491	10 935	11 400	11 847	12 322
Yhteisövero	1 659	1 803	1 915	1 988	2 045	2 119
Kiinteistövero	2 351	2 392	2 428	2 461	2 514	2 567
Kaivosmineraalivero	19	20	30	35	35	35
Yhteensä	14 024	14 706	15 308	15 884	16 441	17 043
Manner-Suomen keskimääräinen kunnallisveroprosentti	7,54	7,57	7,57	7,57	7,57	7,57
Kuntien osuus yhteisöveron tuotosta	23,65	22,84	25,61	25,95	26,46	26,54

Seuraavassa käsitellään verolajikohtaisesti lakimuutoksista aiheutuvia vaikutuksia kuntien verotuloihin kehyskaudella. Veroperustemuutosten aiheuttamat vaikutukset kuntien verotuottoon kompensoidaan nettomääräisesti kunnille. Yhteisöveron osalta kompensoinnit toteutetaan pääsääntöisesti verojärjestelmän sisällä jako-osuutta muuttamalla, sen sijaan ansiotuloveroperusteiden muutosten kompensoinnit toteutetaan valtion talousarvion määrärahamomentin kautta.

Kunnallisvero

Kunnallisveron tuoton arvioidaan olevan vuonna 2027 noin 11,0 mrd. euroa, mikä on noin 0,44 mrd. euroa enemmän kuin vuonna 2026. Kunnallisveron tuottoon vaikuttavat kehyskaudella hallitusohjelmaan ja julkisen talouden sopeutukseen liittyvät veromuutokset sekä tulo- ja työllisyyskehitys. Palkkatulojen osuus kunnallisveron veropohjasta on keskimäärin noin 68 prosenttia, eläkkeiden noin 24 prosenttia ja muiden tulojen, kuten esimerkiksi päivärahatulojen ja yritystulojen, osuus on noin 8 prosenttia. Tulorakenteessa on kuitenkin suuret erot kuntien välillä. Väestörakenteen ja työllisyyden kehitys vaikuttavat yksittäisten kuntien veropohjaan ja siten tulojen muodostumiseen.

Hallitusohjelman mukaisesti vuonna 2027 tehdään täysimääräinen indeksitarkistus ansiotuloveroperusteisiin kaikilla tulotasoilla. Työn verotusta kevennetään hallituskaudella hallitusohjelman mukaisesti asteittain 405 milj. eurolla painottaen pieni- ja keskituloisia. Tästä 105 milj. euroa kohdistuu vuodelle 2027. Lisäksi kehysriihessä 2025 päätettiin keventää työn verotusta vuonna 2026 noin 1 mrd. eurolla ja lisäksi 125 milj. eurolla vuonna 2027. Yrittäjävähennystä korotetaan, yksityishenkilöiden lahjoitusvähennystä laajennetaan ja virikesetelin verovapaata arvoa korotetaan. Osana julkisen talouden sopeuttamista vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotuki poistetaan vuodesta 2027 alkaen. Eräiden tilapäisten verotukien poistuminen kehyskaudella lisää hieman kunnallisveron tuottoa vuonna 2027. Kotitalousvähennystä kasvatetaan vuosille 2026 ja 2027.

Yhteisövero

Kuntien yhteisöveron tuotoksi arvioidaan noin 1,9 mrd. euroa vuonna 2027. Yhteisöveron tuoton ennustamisen lähtökohtana on viimeisimmän valmistuneen verotuksen mukainen yhteisövero, jota muutetaan arvioidun tuloskehityksen mukaisesti. Tuloskehityksen muutosta arvioidaan lähinnä kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämän muutoksen avulla. Toimintaylijäämän arvioidaan kasvavan noin 3,7 prosenttia vuonna 2027. Kehysriihessä 2025 päätettiin vuodesta 2027 alkaen alentaa yhteisöveron verokantaa 2 prosenttiyksiköllä 18 prosenttiin. Yhteisöveron veroperusteisiin tehtävät muutokset kompensoidaan kunnille lähtökohtaisesti yhteisöveron jako-osuuksia muuttamalla.

Kiinteistövero

Kiinteistöveron tuoton arvioidaan olevan noin 2,4 mrd. euroa vuonna 2027, mikä on noin 36 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2026. Verotuoton arvioidaan kasvavan vuonna 2027 noin 1,8 prosenttia. Merituulivoimaloiden verotusarvoihin sovelletaan huojennusta, ja kiinteistövero laajennetaan koskemaan myös talousvyöhykkeellä sijaitsevia rakennuksia ja rakennelmia. Näistä kertyvä verotuotto jaetaan valtion ja lähikuntien kesken siten, että valtion osuus on 70 prosenttia ja lähikuntien osuus 30 prosenttia.

Kaivosmineraalivero

Vuonna 2024 voimaan tulleen kaivosmineraaliveron tuoton arvioidaan olevan noin 101 milj. euroa vuonna 2027. Tästä kaivosten sijaintikuntien osuus olisi 30 prosenttia eli noin 30 milj. euroa. Kuntien saaman kaivosmineraaliverotuoton määrä kasvaa vuonna 2027 edellisvuoden alussa voimaan tulleen veronkorotuksen seurauksena. Kaivosmineraaliveron tuottoon vaikuttavat kaivosmineraalien louhinnan määrä sekä metallien maailmanmarkkinahintojen kehitys.

4.4 Talouden sopeutuspaine kuntakoryhmittäin ja rahoitusperiaatteen toteutumisen arviointi

Kuntalain mukaan kuntien rahoitusaseman muutosta arvioidaan kuntatalous-ohjelmassa koko maan näkymien ohella myös kuntakoryhmittäin. Kuntien rahoituksen riittävyyttä kuvataan ohjelmassa toiminnan ja investointien rahavirta-käsitteen avulla. Yksinkertaistettuna tunnusluku ilmaisee negatiivisena paineen lainakannan kasvattamiseen, rahavarojen alenemiseen tai veroprosentin korottamiseen ja positiivisena laskennallista mahdollisuutta muun muassa lainojen lyhentämiseen tai veroprosentin alentamiseen.

Toiminnan ja investointien rahavirtaa tarkasteltaessa on huomioitava, että kuntien kyky rahoittaa lakisääteiset tehtävänsä perustuu pitkän aikavälin tulojen ja menojen tasapainopyrkimykseen. Lyhyemmällä aikavälillä kuntien nettoinvestointitarpeet voidaan kuitenkin rahoittaa nettolainanotolla, joten toiminnan ja investointien rahavirran negatiivisuus ei välttämättä suoraan kerro siitä, ettei rahoitusperiaate toteutuisi. Kuntien taloudellinen kantokyky ja maksukyky ovat kuitenkin pidemmällä aikavälillä uhattuna, jos toiminnan ja investointien rahavirta on pysyvästi negatiivinen. Kuntien velkakestävyyttä arvioitaessa tulisi siten huomioida aina kokonaisuus – tulevat odotetut tulot ja menot suhteessa nykyiseen netto-velkataakkaan. Toiminnan ja investointien rahavirran ohella on syytä siis tarkastella

myös suhteellista velkaantuneisuutta ja tilikauden tuloksen kehitystä ajassa. On tarkoituksenmukaista myös eriyttää käyttötalouden rakenteellinen jäämä investointitaloudesta. Esimerkiksi palveluiden tuottavuutta kohentavia investointeja voi olla lyhyellä aikavälillä perusteltua rahoittaa velalla, jos velanoton riskienhallinta on riittävällä tasolla.

Painelaskelmaan liittyvät epävarmuudet huomioiden voidaan todeta, että kuntataloudessa on tarkastelujaksolla epätasapaino tulojen ja menojen välillä. Tarkastelukauden loppua kohden mentäessä tilanne lähestyy tasapainoa Manner-Suomen tasolla samalla, kun hallitusohjelman mukainen indeksijarru peruspalvelujen valtionosuudessa ja sote-uudistuksen määräaikaiset vähennykset koskien vuoden 2023 valtionosuuksia poistuvat.

Veropohjan rapautuminen voi olla kasvava uhka varsinkin pienemmissä kuntakokoryhmissä. Kuntien talouden epätasapainon arvioidaan helpottavan lähivuosien aikana, mutta mm. väestörakenteen muutokset, yleinen talous- ja työllisyyskehitys sekä erityisesti suurten kaupunkien kasvavat investointi- ja menopaineet voivat syventää yksittäisten kuntien epätasapainoa ja vaikuttaa viitekuntakokoryhmän tasapainoon. Kuntien entistä suurempi vastuu työllisyyden edistämisestä ja työttömyysetuusmenojen rahoituksesta lisäävät kuntatalouden herkkyyttä suhdannevaihteluille. Perustoimeentulotuen laskutusmenettelyyn siirtyminen vuonna 2029 lisää myös jossain määrin kuntatalouden suhdanneherkkyyttä nykytilaan verrattuna. Mikäli epätasapainoa ei saada korjattua, on kuntataloudessa odotettavissa merkittäviä haasteita muun muassa kunnallisveroprosenttien eriytymisen muodossa. Suurten kaupunkien ja ympäryskuntien investointitarpeiden kartoituksessa tuleekin jatkossa kiinnittää huomiota investointien ajoitukseen ja tarpeellisuuteen.

Vaikeasti ennustettavien sote-kustannusten poistuminen on tuonut ennakoitavuutta varsinkin pienempien kuntien talouteen. Samalla kuitenkin palvelutarpeen ennakoiava suunnittelu korostuu entisestään talouden sopeutusmahdollisuuksien siirtyessä enemmän veroprosentin korotuksiin. Korotuspaine kasvaa lähivuosina erityisesti väestöään menettävissä ja vanhemman väestön kunnissa, joissa veroprosentit ovat pääsääntöisesti jo nyt valtakunnallista keskitasoa korkeammat. Sote-uudistuksen jälkeen verotulojen merkitys kuntien tulopohjassa on kasvanut.

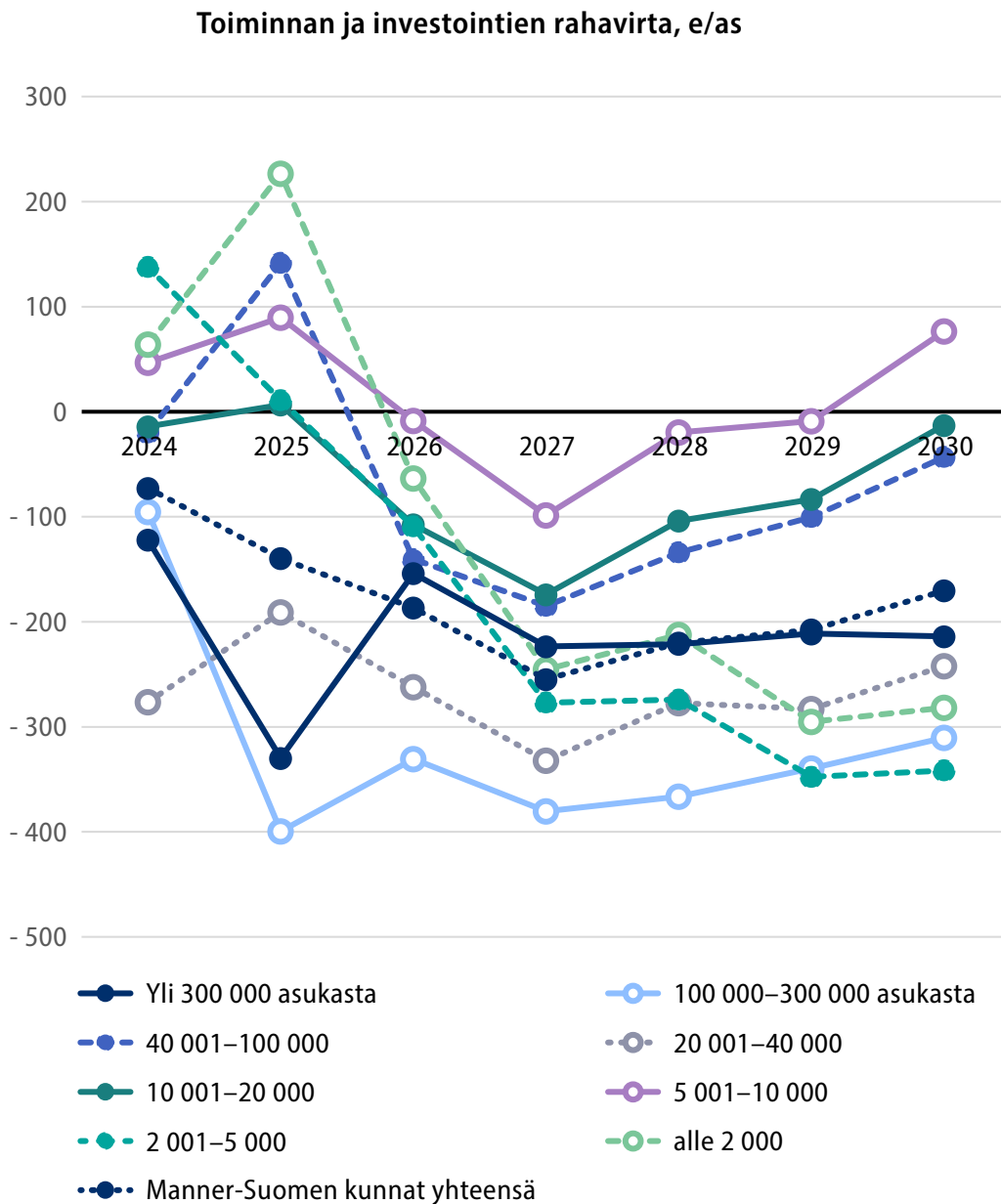
Talouden sopeutuspaine kuntakokoryhmittäin

Kuntakokoryhmittäisessä talouden sopeutuspaineen arvioinnissa hyödynnetään koko maan tasoista kuntatalouden kehitysarviota. Syksyn 2026 painelaskelmassa kunnille tilitettävä kaivosmineraalivero on huomioitu vuoden 2025 tilitysten mukaisena. Kuntakohtaisten tietojen osalta arviota on tarkennettu myös kuntien vuoden 2025 tilinpäätöstiedoilla.

Talouden sopeutuspainetta arvioidaan ohjelmassa toiminnan ja investointien rahavirta -käsitteen avulla. Vuoden 2025 tilinpäätöstiedoista ilmenee entistä voimakkaammin kuntien eriytymiskehitys. Joissakin kuntakokoryhmissä toiminnan ja investointien rahavirta heikkeni ja joissakin vahvistui edelliseen vuoteen verrattuna. Koko maan tasolla tarkasteltuna kuntatalouden tilanteen arvioidaan olevan heikommalla tasolla kuin mitä kevään 2026 kuntatalousohjelman painelaskelmassa arvioitiin. Vuosina 2026 ja 2027 toiminnan ja investointien rahavirran odotetaan heikkenevän, mutta kauden lopulla tilanne helpottuu koko maan tasolla. Toiminnan ja investointien rahavirta on syvimmillään -255 euroa asukasta kohden, vuonna 2027. Kehyskauden lopussa toiminnan ja investointien rahavirta on -170 euroa per asukas. Vain 5 000–10 000 asukkaan kuntakokoryhmissä toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan olevan positiivinen. Koko tarkastelujakson ajan kuntakokoryhmien välillä on merkittäviä eroja, mutta myös kuntaryhmien sisällä esiintyy hajontaa.

Rahoituksen riittävyyttä heikentävät kasvaneet odotukset nettoinvestoinneista sekä pääministeri Orpon hallituksen viimeisessä kehysriihessä sovittu vuotta 2027 koskevan indeksijarrun kasvattaminen 1 %-yksiköstä 2,8 %-yksikköön. Tietyissä kunnissa talouden heikennystä selittää osaltaan myös pääministeri Orpon hallituksen puoliväliriihessä sopima 75 milj. euron valtiontalouden säästö kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Vuoden 2026 kehysriihen päätösten mukaisesti 75 milj. euron valtiontalouden säästön prosenttiperusteista kohdennusta jatketaan toistaiseksi pysyvänä, mikä tarkoittaa osalle kunnista keskimääräistä suurempia asukaskohtaisia leikkauksia. Asukaskohtainen säästö prosenttiperusteisella tavalla vaihtelee noin 50 eurosta nollaan euroa asukasta kohden, sillä säästöä ei kohdisteta ns. negatiivisen valtionosuuden kuntiin. Vuonna 2028 määräaikaiset vähennykset ja hallitusohjelman mukainen indeksijarru peruspalvelujen valtionosuuteen poistuvat, mikä parantaa tilannetta tarkastelukauden lopussa.

Kuvio 4. Arvio kuntien laskennallisista poikkeamista rahoituksellisesta tasapainosta (toiminnan ja investointien rahavirta) vuosina 2024–2030 kuntakokoryhmittäin, euroa/asukas.

Kehyskauden lopussa toiminnan ja investointien rahavirran kuntakokoryhmittäisessä tarkastelussa on suuria eroja ryhmien välillä, minimin ollen noin -342 euroa asukasta kohden 2 000–5 000 asukkaan kuntakokoryhmässä ja maksimin ollessa 77 euroa asukasta kohden 5 000–10 000 asukkaan kuntakokoryhmässä.

Kuntakokoryhmittäisessä tarkastelussa alle 5 000 asukkaan kuntakokoryhmät sekä 100 000–300 000 asukkaan kuntakokoryhmä erottuvat keskimääräistä heikomman kehitysnäkymän vuoksi. 100 000–300 000 asukkaan kuntakokoryhmässä heikko kehitys selittyy suurilla investointitarpeilla, mutta alle 5 000 asukkaan kuntakokoryhmissä rahoituksellinen epätasapaino selittyy heikolla vuosikatteella. Pienissä kuntakokoryhmissä on kuitenkin huomattavan paljon ryhmän sisäistä vaihtelua. Koko maan heikoin ja vahvin vuosikate ovat molemmat alle 2 000 asukkaan kunnassa.

Vuodesta 2027 negatiivisen vuosikatteen kunnat yleistyvät. Ennusteen mukaan lähivuosina negatiivinen vuosikate olisi 20–27 kunnalla. Näistä kunnista lähes kaikki ovat pieniä, alle 5 000 asukkaan kuntia. Negatiivinen vuosikate kertoo käyttötalouden rakenteellisista ongelmista, joihin tulisi puuttua. Alle 5 000 asukkaan kuntakokoryhmiä rasittaa erityisesti epäsuotuisa väestönkehitys. Alle 16-vuotiaiden ikäluokkien pienentyessä, huolimatta palvelutarpeen vähenemisestä, voivat palvelujen tuottamisen yksikkökustannukset yksittäisissä kunnissa nousta samalla kun myös työssä käyvä väestö vähenee. Väestöennusteen mukaan alle 5 000 asukkaan kuntakokoryhmissä asukasluku vähenee keskimäärin yli viisi prosenttia vuodesta 2025 vuoteen 2030.

Taulukko 9. Negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärä vuosina 2026–2030.

Negatiivisten vuosikatteen kuntien lukumäärä	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Yli 300 000 asukasta	0	0	0	0	0	0
100 000–300 000 asukasta	0	0	0	0	0	0
40 001–100 000 asukasta	0	0	0	0	0	0
20 001–40 000 asukasta	0	0	0	0	0	0
10 001–20 000 asukasta	0	1	1	0	0	0
5 001–10 000 asukasta	2	1	0	0	0	0
2 001–5 000 asukasta	1	6	13	10	16	14
alle 2 000 asukasta	2	6	12	10	11	12
Manner-Suomen kunnat yhteensä	5	14	26	20	27	26

Kuntatalouden sopeutuspainetta arvioidaan kuntatalousohjelmassa myös laskennallisen kunnallisveroprosentin korotuspaineen avulla. Suurimmat korotuspaineet kohdistuvat painelaskelman perusteella vuoteen 2027 ja koskevat kaikkia kuntakokoryhmiä. Edellä mainittu vuoden 2023 korotetun valtionosuuden takaisinperintä heikentää osaltaan vuosien 2025–2027 kehitystä. Koko maan tasolla tarkasteltuna laskennallinen paine veroprosentin korotukseen vähenee jonkin verran tarkastelukauden aikana. Veroprosentin korotuspaine poikkeaa kuntakokoryhmittäin koko maan tasosta -0,8 prosenttiyksikön ja +0,9 prosenttiyksikön välillä. Korotuspaine vaihtelee kuntakokoryhmien välillä ja ryhmien sisällä riippuen sekä veroprosentin yksikkötuoton että toiminnan ja investointien rahavirran kehityksestä. Vuonna 2027 veroprosentin laskennallista alentamisvaraa on neljänneksellä kunnista, joten pääosalla on paine korottaa veroprosenttia. Vuosittain jopa yli viidenneksellä kunnista veronkorotuspaine on yli 2 prosenttiyksikköä tarkastelukauden lopulle vuoteen 2030 saakka.

Alle 5 000 asukkaan kuntakokoryhmissä veronkorotuspaine on suurin. Asukasluvultaan pienempien kuntien tilannetta vaikeuttaa usein jo lähtökohtaisesti korkea kunnallisveroprosentti sekä keskimääräistä matalampi kunnallisveron yksikkötuotto. Lisäksi pienempien kuntien mahdollisuudet sopeuttaa toimintojaan ovat usein varsin rajalliset. Kuntakohtaisiin ennustelukuihin kohdistuu yleistä epävarmuutta, joten painelaskelman osoittamaan kehitykseen tulee suhtautua varauksella varsinkin kehyskauden loppupuolella.

Taulukko 10. Laskennallinen paine veroprosentin korotukseen (%-yks.), kuntakokoryhmittäin.

Laskennallinen paine veroprosentin korotukseen (%-yks.)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Yli 300 000 as.	1,1	0,5	0,7	0,7	0,6	0,6
100 000–300 000 as.	1,8	1,4	1,6	1,5	1,3	1,1
40 001–100 000 as.	-0,6	0,6	0,7	0,5	0,4	0,2
20 001–40 000 as.	0,8	1,0	1,3	1,1	1,1	0,9
10 001–20 000 as.	0,0	0,5	0,8	0,5	0,4	0,1
5 001–10 000 as.	-0,4	0,0	0,5	0,1	0,0	-0,3
2 001–5 000 as.	-0,1	0,6	1,4	1,3	1,6	1,5
alle 2 000 as.	-1,3	0,4	1,3	1,1	1,4	1,3
Manner-Suomen kunnat yhteensä	0,6	0,8	1,0	0,9	0,8	0,6

Liitteet

Liite 1. Kokonaistaloudellinen kehitys ja eräitä taustaoletuksia

BKT ja työllisyys	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
BKT:n arvo, mrd. euroa	276,2	281,7	292,9	304,6	316,9	329,0	340,7
BKT, määrän muutos, %	0,9	0,8	1,6	1,8	1,5	1,5	1,3
Työllisten määrä, muutos-%	-1,0	-0,5	-0,5	1,1	0,8	0,8	0,6
Työttömyysaste, %	8,4	9,7	10,3	9,9	9,5	8,9	8,5
Työllisyysaste (15–64-vuotiaat), %	72,1	71,4	71,0	71,6	72,1	72,6	73,0
Palkkasumma, muutos-%	1,9	2,1	3,1	4,3	4,2	4,0	3,8
Eläketulot, muutos-%	6,3	2,2	1,7	2,7	3,3	3,4	3,1

Hinnat ja kustannukset, %-prosentti	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Yleinen ansiotaso	3,4	3,1	3,6	3,2	3,4	3,2	3,2
Kuntien ansiotaso	3,8	3,2	3,6	4,3	4,3	3,3	3,2
Kuluttajahinnat	1,6	0,3	2,0	1,9	2,1	2,0	2,0
Rakennuskustannusindeksi	0,0	0,9	2,0	1,7	1,8	1,8	1,8
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	-1,2	-0,4	3,2	1,9	2,0	2,0	2,0
Peruspalvelujen hintaindeksi	3,2	2,5	3,5	3,5	3,7	3,0	2,9
TAE:ssa käytetty vos-indeksi	2,2	3,4	3,5	3,5	-	-	-

Kuntatyönantajan sotumaksut, %	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Sairausvakuutusmaksu	1,2	1,9	1,9	1,9	1,8	1,8	1,8
Työttömyysvakuutusmaksu	1,0	0,7	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0
Työnantajan eläkemaksu	19,6	19,4	19,5	19,5	19,5	19,4	19,5
Opettajien eläkemaksu	16,4	16,5	17,2	17,2	17,2	17,2	17,2
Muut sosiaalivakuutusmaksut	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Kuntatyönantajamaksut yhteensä	22,5	22,7	23,2	23,0	23,0	22,9	23,0

Vakuutettujen sotumaksut, %	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu	0,8	0,6	0,9	0,7	0,7	0,7	0,7
Palkansaajan eläkemaksu, alle 53-v.	7,2	7,2	7,3	7,3	7,3	7,3	7,3
Palkansaajan eläkemaksu, yli 53-v.	8,7	8,7	7,3	7,3	7,3	7,3	7,3
TyEL-indeksipisteluku	3 037	3 077	3 104	3 186	3 243	3 320	3 395
TyEL-indeksi, muutos	5,7	1,3	0,9	2,6	1,8	2,4	2,2
KEL-indeksipisteluku	1 911	1 930	1 939	1 986	2 015	2 058	2 099
KEL-indeksi, muutos	5,9	1,0	0,5	2,4	1,5	2,1	2,0

Liite 2. Pääministeri Orpon hallituksen päätösperäisten toimenpiteiden vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien talouteen

Momentin nro	Momentin nimi	Muutoksen syy	Vaikutus tuloihin	Vaikutus menoihin	Nettovaikutus
11.01.01	Ansio- ja pääomatuloverot	Pääministeri Orpon hallituksen linjaamien veromuutosten vaikutus yhteensä, netto	-10,5	0,0	-10,5
11.01.02	Yhteisövero	Työsuhdesähköauton huojennettu verotusarvo	-1,0	0,0	-1,0
11.10.09	Kaivosmineraalivero	Kaivosmineraaliveron korotukset	36,0	0,0	36,0
11.10.09	Kaivosmineraalivero	Kaivosmineraaliveron jako-osuuksien muutos	-42,0	0,0	-42,0
-	Verot yhteensä	-	-17,5	0,0	-17,5
28.89.35	Valtion korvaus kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvista verotulojen menetyksistä	Pääministeri Orpon hallituksen linjaamien veromuutosten vaikutus	11,0	0,0	11,0
-	Verotulomenetysten kompensatiot yhteensä	-	11,0	0,0	11,0
28.90.30	Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	Indeksijarru 2,8 %-yksikköä	-90,9	0,0	-90,9
28.90.30	Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	Kuntien velvoitteiden ja tehtävien purkaminen	0,8	0,0	0,8
28.90.30	Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	Kuntien työllistämismenettelyjen kumoaminen (57 vuotta täyttäneet työttömät työnhakijat) (HO2023)	-2,2	-4,3	2,2
28.90.30	Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	Työvoimapolitiittinen avustus	9,6	9,6	0,0
28.90.30	Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	Oppimisen tuen uudistaminen (HO 2023)	2,7	2,7	0,0
28.90.30	Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	Luku- ja kirjoitustaidon koulutus (siirto momentilta 29.10.31)	3,1	3,1	0,0
28.90.30	Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	Kotoutumispalveluihin kuuluvan kielikoulutuksen saatavuus työpaikoilla (HO 2023)	2,0	2,0	0,0
28.90.30	Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaisuudistus (HO 2023)	-2,0	-2,0	0,0

Momentin nro	Momentin nimi	Muutoksen syy	Vaikutus tuloihin	Vaikutus menoihin	Nettovaikutus
28.90.30	Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	Osana laskennallista korvausta maksettavan kotoutumiskoulutuksen rahoituksen siirto osaksi kunnille maksettavaa valtionosuutta (siirto momentilta 32.50.30)	24,8	24,8	0,0
28.90.30	Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	Ruotsinkielisen kotoutumisen edistäminen (siirto momentilta 32.50.03)	0,3	0,3	0,0
28.90.30	Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	Kotoutumistuen takuuajan kustannukset	7,3	7,3	0,0
28.90.30	Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	Tilapäistä suojelua saaville oikeus yleistukeen	-5,3	-5,3	0,0
28.90.30	Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	Kotihoidontuen Norjan malli	-0,7	-0,7	0,0
-	VM yhteensä	-	-50,5	37,6	-88,0
29.10.20	Perusopetuksen, varhaiskasvatuksen ja vapaan sivistystyön yhteiset menot	Tasa-arvon edistäminen esi- ja perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa (HO 2023)	47,5	47,5	0,0
29.10.30	Valtionosuus ja -avustus esi- ja perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen käyttökustannuksiin	Kokonaiskoulupäiväkokeilu	2,0	2,0	0,0
29.10.31	Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin	Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaisuudistus (HO 2023)	-5,3	-5,3	0,0
29.10.31	Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin	Luku- ja kirjoitustaidon koulutus (siirto momentille 28.90.30)	-3,1	-3,1	0,0
29.20.30	Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen koulutukseen	Lukukausimaksut EU/ETA-maiden ulkopuolisille opiskelijoille (Lisätoimet 2025)	-4,4	-5,8	1,4
29.90.50	Liikunnan ja urheilun edistäminen	Liikuntapaikkarakentaminen	13,5	13,5	0,0
-	OKM yhteensä	-	50,2	48,8	1,4
31.10.30	Avustukset liikenne- ja viestintäverkkoihin	Helsingin juna- ja metroasemien peruskorjaus	4,4	4,4	0,0
31.10.30	Avustukset liikenne- ja viestintäverkkoihin	Tampereen seudun raitiotiet	4,3	4,3	0,0
31.10.30	Avustukset liikenne- ja viestintäverkkoihin	Turun ratikka	2,2	2,2	0,0

Momentin nro	Momentin nimi	Muutoksen syy	Vaikutus tuloihin	Vaikutus menoihin	Nettovaikutus
31.10.30	Avustukset liikenne- ja viestintäverkkoihin	Kupittaa kansi	0,9	0,9	0,0
31.10.31	Eräät avustukset	Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen rahoitus	-3,0	-3,0	0,0
-	LVM yhteensä	-	8,8	8,8	0,0
32.30.40	Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen	Ulkorajamaakuntien kehittäminen	-3,2	-3,2	0,0
32.30.50	Valtionavustus nuorten rekrytointitukeen	Nuorten rekrytointituki työvoimaviranomaiselle	-30	-30	0,0
32.30.53	Työllisyyden edistämisen täsmätoimet	Pitkäaikaistyöttömien osaamisseteli	-19,7	-19,7	0,0
32.30.53	Työllisyyden edistämisen täsmätoimet	Nuorisotyöttömyyden ehkäisemisen pilotit	-14,8	-14,8	0,0
32.30.56	Valtionavustus nuorten rekrytointitukeen työllisyyden edistämiseen ja osaamisen kehittämiseen äkillisissä rakennemuutostilanteissa	Valtionavustus työvoimaviranomaisille ÄRM-tilanteissa	-2,0	-2,0	0,0
32.50.03	Kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistäminen	Ruotsinkielinen kotoutumiskoulutus (siirto momentille 28.90.30)	-0,3	-0,3	0,0
32.50.30	Valtion korvaukset kotoutumisen edistämisestä, arviomääräraha	Pakolaiskiintiön lasku 500 henkilöön/vuosi (HO 2023)	-1,2	-1,2	0,0
32.50.30	Valtion korvaukset kotoutumisen edistämisestä, arviomääräraha	Korvausajan lyhentäminen (HO 2023)	-25,2	-25,2	0,0
32.50.30	Valtion korvaukset kotoutumisen edistämisestä, arviomääräraha	Alennetaan kotoutumiskoulutuksen korvausta vastaamaan alentuneita kustannuksia	2,6	2,6	0,0
32.50.30	Valtion korvaukset kotoutumisen edistämisestä, arviomääräraha	Laskennallisten korvausten vähentämisen vaikutus pienenee edelliseen vuoteen nähden	34,3	-1,3	35,6
32.50.30	Valtion korvaukset kotoutumisen edistämisestä	Laskennallisen korvauksen korotus kompensoimaan perustoimeentulotuesta aiheutuvia säästöjä (HE 192/2024)	9,0	0,0	9,0
32.50.30	Valtion korvaukset kotoutumisen edistämisestä	Kuntien kotouttamistehtävien lainsäädännöllisten velvoitteiden purku	-15,9	0,0	-15,9

Momentin nro	Momentin nimi	Muutoksen syy	Vaikutus tuloihin	Vaikutus menoihin	Nettovaikutus
32.50.30	Valtion korvaukset kotoutumisen edistämisestä	Osana laskennallista korvausta maksettavan kotoutumiskoulutuksen rahoituksen siirto osaksi kunnille maksettavaa valtionosuutta (siirto momentille 28.90.30)	-24,8	-24,8	0,0
32.50.30	Valtion korvaukset kotoutumisen edistämisestä	Tilapäisen suojelun jatkaminen 4.3.2028 asti	15,7	15,7	0,0
-	TEM yhteensä	-	-75,5	-104,2	28,7
-	Verokertymä	Työttömyysturvalain muutokset	-9,7	0,0	-9,7
33.10.50, 33.10.57, 33.20.50 ja 33.20.52	Indeksijäädytykset, kuntien tuloissa vaikutus kuntien verotuloihin	Eräiden KEL- ja KHI-indeksiin sidottujen etuuksien jäädytys 2024–2027	-8,0	-9,7	1,7
33.20.52	Työttömyyden perusturvan rahoitus	Päätösperäisten toimien vaikutus momentilla yhteensä	0,0	-7,0	7,0
33.10.57	Perustoimeentulotuki	Päätösperäisten toimien vaikutus momentilla yhteensä	0,0	35,3	-35,3
33.10.57	Perustoimeentulotuki	Kotoutumislain muuttaminen 1.4.2025 (siirto momentilta 32.50.30)	0,0	49,0	-49,0
33.70.50	Terveiden edistäminen	Osa hallituksen investointiohjelmia	5,0	5,0	0,0
33.60.64	Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin	Sovittelutoiminnan valtiollistaminen ja siirto OM:n hallinnonalalle	-7,1	-7,1	0,0
-	STM yhteensä	-	-19,8	65,5	-85,3
35.20.32	Ohjelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseen	Ohjelma päättyy	-2,3	-2,3	0,0
35.20.55	Avustukset korjaustoimintaan	Alennetaan hissi- ja esteettömyysavustusten määrää	-0,2	-0,2	0,0
35.20.59	-	Kehysriihen päätös	2,5	2,5	0,0
-	YM yhteensä	-	-0,1	-0,1	0,0
-	Vaikutukset yhteensä	-	-93,3	56,3	-149,7

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 0295 160 01
vm.fi

ISSN 1797-9714 (pdf)
ISBN 978-952-367-427-1 (pdf)

Syyskuu 2026